

Siniša Lajnert
Hrvatski državni arhiv
Marulićev trg 21
Zagreb

USTROJ I DJELOVANJE DVAJU PRIVATNIH NOVČARSKIH ZAVODA U JASTREBARSKOM DO NJIHOVE LIKVIDACIJE U SOCIJALISTIČKOJ JUGOSLAVIJI (1898–1948)

UDK 930.253:[336.71(497.5Jastrebarsko)“1898/1948“

Pregledni rad

Članak o privatnim novčarskim zavodima u Jastrebarskom do njihove likvidacije u socijalističkoj Jugoslaviji obrađuje ustroj i djelovanje dvaju takva zavoda: Pučke štedionice d. d. Jastrebarsko (1898–1948) i Bankarske radnje Pollak Ladislav, Jastrebarsko (1904–1941). Struktura bankovno-novčarskogsustava (banke, štedionice, zadruge i osiguravajuća društva) u Hrvatskoj i Slavoniji temeljila se na Trgovačkom zakonu od 16. svibnja 1875. i Obrtnom zakonu od 18. svibnja 1884. Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko poslovala je po Trgovačkom zakonu, a Bankarska radnja Pollak Ladislav, Jastrebarsko po Obrtnom zakonu.

Ključne riječi: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, Bankarska radnja Pollak Ladislav, Jastrebarsko, ustroj, bilanca, zemljoradnički dugovi, Privilegovana agrarna banka, likvidacija

1. Uvod

U Jastrebarskom su 1894–1948. postojala tri novčarska zavoda, od kojih su u ovom radu obrađena dva, i to: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko (1898–1948) i Bankarska radnja Pollak Ladislav, Jastrebarsko (1904–1941). Osim navedenih novčarskih zavoda u Jastrebarskom je postojao i treći novčarski zavod Jastrebarska dionička štedionica (1894–1948), koji u ovom članku nije obrađen zbog nedovoljno relevantnih podataka.

Struktura bankovno-novčarskoga sustava (banke, štedionice, zadruge i osiguravajuća društva) u Hrvatskoj i Slavoniji temeljila se na *Trgovačkom zakonu* od 16. svibnja 1875. I *Obrtnom zakonu* od 18. svibnja 1884.

Temeljem navedenoga *Trgovačkog zakona* dioničarska su društva osnivana s glavnicom koja je bila unaprijed ustanovljena i sastojala se od dionica (cijelih ili rastavljenih na dijelove) opredijeljenoga broja i jednake vrijednosti. Pri takvim društvima vlasnici dionica jamčili su samo do iznosa svojih dionica. Dionička društva držana su sklopljenima kad im je glavnica bila osigurana, kad su pravila društva bila utanačena i kad je društvo zabilježeno u registar trgovačkih tvrtki. Sva prava koja su dioničarima pripadala glede društvenih poslova izvršavao je skup dioničara na glavnoj skupštini. Poslovima dioničarskoga društva upravljalo je ravnateljstvo, koje se sastojalo od jedne ili više osoba izabranih među dioničarima ili drugim osobama. Postojao je i nadzorni odbor, koji je bio sastavljen od barem tri člana. Odbor je kontrolirao vođenje poslova društva u svim granama. Bio je dužan ispitivati godišnje račune i bilancu, kao i prijedloge razdiobe dobitka, te o tom svake godine predložiti izvješće glavnoj skupštini (skup svih dioničara). Bez toga izvješća glavna skupština nije mogla donijeti valjane zaključke u svezi s razdiobom dobitka. Upisi ubilježeni u registre trgovačkih tvrtki trebali su se, ukoliko Zakon nije drugačije odredio, cijelim sadržajem objaviti u centralnom glasniku (központi értesítő), koji je za tu svrhu izdalo Ministarstvo za poljodjelstvo, obrt i trgovinu, a upisi učinjeni u Kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji, u »Narodnim novinama«. Svaki trgovac bio je dužan voditi svezane, list po list tekućim brojevima označene i uzicom parafirane knjige, koje su potpuno iskazivale njegove poslove i stanje njegove imovine. Trgovcima je pri tom bilo slobodno služiti se bilo kojim načinom knjigovodstva i kojim god živućim jezikom. Svaki trgovac bio je dužan kad se počeo baviti poslom sastaviti inventar, dakle točno popisati nepokretan imetak, tražbine i dugove, iznos gotova novca i ostalu svoju imovinu i naznačiti vrijednost pojedinih svojih dobara, i ujedno sastaviti bilancu, pokazujući razmjer između aktivnoga i pasivnoga stanja. Inventar i bilanca morali su se sastaviti svake godine. Trgovci su bili slobodni inventar i bilancu upisati u za to predviđenu knjigu ili složiti svaki puta posebice. U potonjem slučaju isprave su se morale spremirati složene po kronološkom redu. Svaki trgovac bio je dužan staviti u pohranu primljene poslovne listove, a prijepis poslovnih listova, koje je on odpravio – u kopiji ili odtisku – zadržati uveden po kronološkom redu u knjigu prijepisa. Temeljem čl. 30. navedenog Zakona trgovci su bili dužni svoje trgovačke knjige držati u pohrani barem deset godina, računajući od dana kad je u njih učinjen posljednji upis. To isto vrijedilo je i za trgovačke listove, inventare i bilance. Uredno vođene knjige trgovaca upisanih u registar trgovačkih tvrtki davale su u prijeporima nastalih iz trgovačkih poslova u pravilu nepotpun dokaz, koji se mogao nadopuniti prisegom ili kojim drugim dokaznim sredstvom. Ta dokazna moć knjiga trajala je protiv trgovaca deset godina, računajući od dana početka prijepora, a protiv netrgovaca dvije godine. Nakon likvidacije javnoga trgovačkog društva knjige i ini spisi razvrgnutoga društva predavali su se u pohranu nekom društvenom članu ili trećoj osobi. Ako se članovi nisu mogli sporazumjeti oko izbora skrbnika knjiga i spisa, imenovao ga je na prijedlog neke od stranaka sudbeni stol. Društveni članovi i njihovi pravni slijednici

mogli su i poslije razgledavati knjige i spise te se njima služiti. Navedene odredbe o javnim trgovačkim društvima vrijedile su i za sve članove komanditskih društava. Knjige razvrnutoga dioničkog društva (čl. 207) i razvrnute zadruge (čl. 253) imale su se dati na pohranu deset godina na mjesto koje je odredio sudbeni stol. Provođenje toga Zakona povjereno je ministru za poljodjelstvo, obrt i trgovinu, a u obziru ministru pravosuđa, odnosno u Hrvatskoj i Slavoniji banu kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.¹

Zakonski članak XVII: Obrtni zakon donesen je 18. svibnja 1884. Gore spomenuti Trgovački zakon i Obrtni zakon jedan drugoga nisu isključivali. Na području zemalja ugarske krune mogla se svaka punoljetna osoba slobodno i samostalno baviti svim granama obrta, podrazumijevajući i trgovinu. Također se mogao otvoriti bankovni obrt.²

Tako je npr. temeljem navedenog *Zakonskog članka XVII.* iz 1884. Kr. kotarska kao obrtna oblast prve molbe u Jastrebarskom dana 3. kolovoza 1904. izdala Ladislavu Pollaku, stanovniku Jaske, obrtnu iskaznicu za obavljanje bankovnog obrta. Novoustrojena tvrtka zvala se Ladislav Pollak u Jaski, bankovni posao.³

Pravne osobe mogle su se također slobodno baviti obrtom, uz uvjet da postave poslovođu.⁴ Za obrtne poslove u kraljevinama Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji ustanovljene su sljedeće oblasti:⁵

1) Prvomolbena oblast: u općinama kr. Podžupanije, odnosno kr. kotarski uredi i u gradskim općinama s uređenom registraturom gradsko poglavarstvo

2) Druga i posljednja molba: Odjel za unutarnje poslove kr. Zemaljske vlade.

Po svojoj funkciji bankarske su radnje bez sumnje spadale u kategoriju novčanih zavoda s kojima su u strukturi cjelokupnoga našeg novčarstva činile jednu cjelinu. Između privatnih kreditora (većinom zelenaša) i bankarskih radnji ogromna je razlika u načinu poslovanja. Bankarske radnje poslovale su na temelju posebne dozvole te su bile pod kontrolom ne samo obrtnih već i poreznih vlasti, koje su obavljale uvid u knjige radi kontrole ispravnosti obračuna rentovnog poreza na uloške, a što je najbitnije, narav njihova poslovanja nije ovisila samo o volji

¹ *Sbornik zakonah i naredabah valjanah za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju. Godina 1875.* Komad XXXIII. Br. 79. Zagreb: Tiskara »Narodnih novinah«, 1876., str. 899–1016. Također vidi i Lajnert, S. Hrvatska katolička banka, d. d. Zagreb (1907–1949). *Tkalčić, godišnjak Društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije* (Zagreb). 16 (2012), str. 124–125.

² *Sbornik zakonah i naredabah valjanah za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju. Godina 1884.* Komad X. Br. 31. Zagreb: Tiskara »Narodnih novinah«, 1884., str. 238–277.

³ Hrvatski državni arhiv (dalje HR-HDA) 215. Ministarstvo državne riznice Nezavisne Države Hrvatske (1941–1945), dosje: Bankarska radnja Pollak Ladislav Jastrebarsko, kut. br. 257.

⁴ *Zakonski članak XVII: Obrtni zakon, Sbornik zakonah i naredabah valjanah za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju. Godina 1884.* Komad X. Br. 31. Zagreb: Tiskara »Narodnih novinah«, 1884., str. 238–277.

⁵ Naredba bana kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije kojom se provedbu zak. čl. XVII. od g. 1884. ustanovljuju obrtne oblasti u istih kraljevinah, *Sbornik zakonah i naredabah valjanah za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju. Godina 1884.* Komad XII. Br. 50. Zagreb: Tiskara »Narodnih novinah«, 1884., str. 415–417.

i interesima njihovih vlasnika nego ponajprije i pretežno o uvjetima koje su pored općih prilika određivale konkurentne dioničke banke.⁶

Trgovački zakon iz 1875. nastavio je vrijediti u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca/Jugoslaviji te u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj. *Obrtni zakon* 1884. pre-stao je vrijediti 5. studenoga 1931. donošenjem *Zakona o radnjama*. Pod ovaj Zakon potpadao je svaki redovit, samostalan i nezabranjen privredni rad. Pod radnjama su temeljem ovoga Zakona držane i radnje za koje je bila potrebna dozvola (u čl. 60. pod točkom 7. spominju se i bankarski, mjenjački i osiguravajući poslovi, a pod točkom 8. prodavanje papira od vrijednosti na otplatu). Dozvole za bankarske, mjenjačke i osiguravajuće poslove te poslove prodavanja papira od vrijednosti na otplatu davale su se po slobodnoj ocjeni s obzirom na opće interese i na interese narodne privrede. Za navedene radnje dozvole su se davale pod uvjetom da je položena kaucija (jamčevina) koja je bila propisana dozvolom. Ministar trgovine i industrije mogao je u sporazumu s ministrom unutarnjih poslova i ministrom financija za bankarske, mjenjačke i osiguravajuće poslove propisati sljedeće odredbe: posebne poslovne redove, bliže regulirati rad, propisati odredbe za uređenje poslovnica, vođenje posebnih poslovnih knjiga i popisa, ograničiti broj pomoćnoga osoblja i odrediti njihovu starost i sl. U dozvoli za obavljanje bankarskih i mjenjačkih poslova trebalo je izričito navesti sve grane za koje se izdavala. Dozvole za obavljanje radnje za prodavanje papira od vrijednosti na otplatu davane su samo: dioničkim kreditnim ustanovama, općinskim, banovinskim i regulativnim štedionicama (hranilicama), javnopravnim kreditnim zavodima te protokoliranim bankarskim poduzećima koja su postojala najmanje 5 godina.⁷ U Nezavisnoj Državi Hrvatskoj *Zakonskom odredbom o promjeni naziva i propisa Zakona o radnjama* od 19. prosinca 1941. naziv *Zakon o radnjama* (Z. o. r.) od 5. studenoga 1931. mijenja se u *Obrtni zakon* (O. z.).⁸

Nakon II. svjetskoga rata nova jugoslavenska vlast pristupila je izgradnji socijalističkoga novčarskog sustava, stavivši prvo pod kontrolu, a onda pod likvidaciju privatna novčarska društva. Ovdje treba napomenuti da je temeljem čl. 18. *Ustava Federativne Narodne Republike Jugoslavije*⁹ (FNRJ) od 31. siječnja 1946. i čl. 19. *Ustava Narodne Republike Hrvatske*¹⁰ (NRH) od 18. siječnja 1947. bilo zajamčeno privatno vlasništvo i privatno poduzetništvo u privredi. Čak je i prvi zakon u socijalističkoj Jugoslaviji s područja bankarstva (*Zakon o uređenju i djelovanju kreditnog sistema*¹¹ od 26. listopada 1945), dopuštao privatni sektor (domaće i inozemne banke, osiguravajuća poduzeća i sl.). Privatne banke i osiguravajuća poduzeća mogle su raditi samo ako su imale dozvolu za rad saveznoga ministra fi-

⁶ HR-HDA-215. Dosje: Banka i mjenjačnica Ljudevit Lauš, Ludreg, dopis od 28. svibnja 1938. upućen Ministarstvu trgovine i industrije, Otsjek za kreditne ustanove i osiguranje, kut. br. 259.

⁷ *Službene novine Kraljevine Jugoslavije* (dalje SN KJ), 262(1931).

⁸ *Narodne novine. Službeni list Nezavisne Države Hrvatske* (dalje NN NDH), 208(1941).

⁹ *Službeni list Federativne Narodne Republike Jugoslavije* (dalje SL FNRJ), 10(1946).

¹⁰ *Narodne novine. Službeni list Narodne Republike Hrvatske* (dalje NN NRH), 7(1947).

¹¹ *Službeni list Demokratske Federativne Jugoslavije* (dalje SL DFJ), 87(1945).

nancija. To je vrijedilo i za njihove podružnice. Privatne banke skupljale su slobodna novčana sredstva i kreditirale privredu, a naročito privatnu. U čl. 31. navedenoga Zakona napominje se da se dozvole za rad postojećih privatnih banaka i osiguravajućih poduzeća imaju revidirati tako da se dopusti rad samo onim ustanovama koje su mogle korisno poslužiti narodnoj privredi.

Godina 1949., kad je 1. ožujka donesena *Uredba o likvidaciji odnosa nastalih konfiskacijom imovine privatnih kreditnih poduzeća*¹² može se držati i godinom prestanka rada privatnih novčarskih zavoda.

Prema Iskazu banaka u likvidaciji s teritorija Narodne Republike Hrvatske, kojih se likvidacija vodila u Službi likvidacije starih poslova Narodne banke Hrvatske¹³ likvidirano je ukupno 130 banaka i štedionica. One su podijeljene u šest grupa, i to:

Nekonfiscirane banke likvidirane po *Uredbi o likvidaciji privatnih kreditnih poduzeća*¹⁴ (SL FNRJ 51/1946. i 96/1947) (59).

¹² Temeljem Uredbe o likvidaciji odnosa nastalih konfiskacijom imovine privatnih kreditnih poduzeća od 1. ožujka 1949. završava se rad privatnih banaka i štedionica u socijalističkoj Jugoslaviji. Postupak likvidacije odnosa nastalih konfiskacijom imovine privatnih kreditnih poduzeća pokretao je ministar financija narodne republike pred mjerodavnim sudom. Za provedbu postupka likvidacije bio je ovlašten okružni sud na području kojega se nalazilo glavno sjedište konfisciranoga kreditnog poduzeća. Poslove u svezi s likvidacijom raspravio je sudac pojedinac okružnoga suda. Pripremanje materijala za utvrđivanje vrijednosti imovine i potraživanja konfisciranih kreditnih poduzeća, kao i za raspodjelu te imovine trebao je izvršiti likvidacijski organ kojega je postavio mjerodavni okružni sud na prijedlog ministra financija narodne republike. Ministar financija narodne republike predlagao je sastav likvidacijskog organa prilikom pokretanja likvidacijskoga postupka. Likvidacijski organ sastojao se od tri osobe ili jednoga kreditnog poduzeća. Ministar financija narodne republike na kraju je postupka svojim rješenjem oduzeo pravo daljnijega rada privatnom kreditnom poduzeću čija je imovina konfiscirana te je podnosio mjerodavnom sudu prijedlog za brisanje konfisciranoga kreditnog poduzeća iz registra protokolacije, odnosno trgovačkog registra. Državno kreditno poduzeće koje je preuzelo potraživanja konfisciranoga kreditnog poduzeća trebalo je izdati dozvolu za brisanje tereta s imovine odnosno dužnika kada je ovaj namirio dug, bez obzira je li hipoteka u svezi s izvršenom konfiskacijom bila prenesena u zemljišne knjige u korist FNRJ ili ne. Vidi *SL FNRJ* 19(1949).

¹³ HR-HDA-620. Narodna banka Jugoslavije. Centrala u Zagrebu – Zagreb (1947–1972), Služba likvidacije starih poslova, Iskaz banaka u likvidaciji sa teritorija NR Hrvatske, kojih se likvidacija vodi u Službi likvidacije starih poslova, Zagreb, 1960/1976.

¹⁴ Temeljem Uredbe o reviziji dozvola za rad i likvidaciji privatnih kreditnih poduzeća od 17. lipnja 1946. privatna kreditna poduzeća kojima ministar financija FNRJ u postupku revizije dozvola za rad nije izdao novu dozvolu likvidirana su po propisima Uredbe i Pravilnika o postupku likvidacije privatnih kreditnih poduzeća koje je propisao ministar financija FNRJ. Likvidacijske organe temeljem Uredbe postavljao je i razrješavao ministar financija FNRJ. Likvidacija bankarskih ili osiguravajućih poslova u onim kreditnim poduzećima koja su se bavila i drugim poslovima izvršila se na taj način što su se bankarski ili osiguravajući poslovi koje je trebalo likvidirati prenijeli s odgovarajućim pokrićem na kreditno poduzeće koje je odredio ministar financija FNRJ. Temeljem čl. 10. Uredbe ministar financija FNRJ propisao je Pravilnik o postupku likvidacije privatnih kreditnih poduzeća. Temeljem toga članka Uredbe za konfiscirana kreditna poduzeća ministar financija FNRJ mogao je propisati za pojedine slučajeve naročiti postupak likvidacije. Temeljem Uredbe o drugoj izmjeni i dopuni Uredbe o reviziji dozvola za rad i likvidaciji privatnih kreditnih poduzeća od 5. studenoga 1947. u slučaju ako likvidacijski organ nije uspio provesti likvidaciju do isteka roka, ministar financija narodne republike trebao je donijeti rješenje da cjelokupnu aktivu i pasivu privatnoga kreditnog poduzeća u likvidaciji, prema odobrenoj završnoj likvidacijskoj bilanci, preuzme država. Preuzimanjem cjelokupne aktive i pasive država je istodobno preuzela i namirenje svih obveza kreditnoga poduzeća u likvidaciji, a u granicama vrijednosti preuzete aktive. Preuzete obveze koje su proizlazile iz uloga na štednju prenesene su u cijelosti na Narodnu banku FNRJ pod istim uvjetima koji su bili ugovoreni s kreditnim

1. Konfiscirane banke likvidirane po Uredbi o likvidaciji odnosa nastalih konfiskacijom imovine privatnih kreditnih poduzeća (SL FNRJ 19/1949) (24).
2. Banke likvidirane poslije oslobođenja a prije donošenja Uredbe o likvidaciji privatnih kreditnih poduzeća (SL FNRJ 96/1947) (32).
3. Posebno rješenje za likvidaciju (1).
4. Talijanske banke s okupiranog teritorija (4).
5. Talijanske banke s pripojenog teritorija (10).

Pučka štedionica d. d., Jastrebarsko spadala je u 1. grupu: Nekonfiscirane banke likvidirane po Uredbi o likvidaciji privatnih kreditnih poduzeća.

2. Pučka štedionica d. d., Jastrebarsko (1898–1948)

2.1. Djelovanje Pučke štedionice d. d., Jastrebarsko u Austro-Ugarskoj Monarhiji

Kr. sudbeni stol kao trgovački sud u Zagrebu objavio je 15. srpnja 1898. pod br. 13.526 gr. da je u trgovački registar za društvene tvrtke upisana »Pučka štedionica dioničarsko društvo u Jastrebarskom (Jaska)«. Kao članovi prvoga ravnateljstva upisani su: Antun Bival, Mijo Balaš, Stevo Brozović st., dr. Gustav Gaj, Dragutin Herman, Franjo Klešćić, Josip Kovačić, Stjepan Kovačić, Metel Peklić, Stjepan pl. Niemčić, a kao prokurist upisan je Viktor S. Pollak. Prema pravilima društva od 19. lipnja 1898., koje je odobrio mjerodavni trgovački sud, sjedište društva bilo je u Jastrebarskom (Jaska). Svrha Pučkoj štedionici u Jastrebarskom bila je da se omogući sigurno ulaganje glavnice te polučiti korisna uporaba tih glavnica. Temeljna glavnica društva iznosila je 70000 kruna,¹⁵ a namaknula se izdanjem 700 komada dionica po 100 kruna. Predmet društva bilo je primanje novca uz štedioničku knjižicu, eskontiranje mjenica te uzajmljivanje novca na zemljišta i kuće upisane u gruntovnici. Štedionica je kupovala i prodavala na svoj račun

poduzećem koje je likvidirano. Za te obveze izdane su ulagačima uložne knjižice Narodne banke FNRJ. Sve ostale preuzete obveze koje nisu namirene na navedeni način trebale su biti isplaćene u državnim obveznicama na donositelja. Neunovčena imovina privatnoga kreditnog poduzeća u likvidaciji koja je prešla u vlasništvo države predana je po nalogu ministra financija FNRJ, odnosno ministra financija narodne republike na upravljanje mjerodavnim organima upravljanja općenarodnom imovinom. Vidi *SL FNRJ* 51(1946) i *SL FNRJ* 96(1947).

¹⁵ Zakonskim člankom ob ustanovljenju krunske vrednote od 2. kolovoza 1892. na mjesto dotadašnje austrijske vrednote stupa zlatna vrednota kojoj je računski jedinica bila kruna (K). Kruna se dijelila na 100 filira (f). Temeljna težina za kovanje novca bio je kilogram i njegova desetina. Zlatni novci kovani su iz smjese, koja je sadržavala 900 tisućinki zlata i 100 tisućinki bakra. Na jedan kilogram takvoga zlata otpadale su 2952 krune, dosljedno tomu, na jedan kilogram finoga zlata 3280 kruna. Vidi *Sbornik zakonah i naredabah valjanib za Kraljevine Hrvatsku i Slavoniju. Godina 1892.* Komad XXIV. Br. 94. Zagreb: Tiskarski zavod »Narodnih novinah«, 1892., str. 1131–1137. Kao primjer usporedbe vrijednosti krune u odnosu na druge valute navodim podatak da su zadnje godine I. svjetskoga rata, točnije 21. siječnja 1918., vrijedili sljedeći tečajevi: 100 maraka = K 156, odnosno K 100 = 64 marke 10 pfeniga; 100 bugarskih leva = K 126, odnosno K 100 = 79 leva i 37 stot. Za novčane doznačnice za internirane i ratne zarobljenike vrijedilo je: 100 franaka = K 172, odnosno K 100 = 58,14 franaka. Vidi Strane valute kod pošte, *Narodne novine* (dalje *NN*), 17(1918).

ukamaćene hipotekarne ugarske i državne zadužnice, zadužnice i dionice poduzeća zajamčenih državom i zadužnice s prvenstvom te dionice tuzemnih zavoda. Ravnateljstvo se sastojalo od deset članova, a oni su iz svoje sredine birali predsjednika i potpredsjednika. Tvrtku su potpisivala dva člana ravnateljstva ili jedan član istoga i jedan za to ovlaštenu činovnik i to vlastoručno ispod naznačenoga naslova u prvoj stavci. Svi proglašeni društva objavljeni su u hrvatskim službenim novinama.¹⁶

Kao primjer poslovanja Pučke štedionice dioničarskoga društva u Jastrebarskom za Austro-Ugarske Monarhije u nastavku je navedena njezina razmjera (račun bilance, kao i račun dobitka i gubitka), usporedbe radi, na dane 31. prosinca 1899. i 31. prosinca 1917. U navedenom razdoblju nabrojani su i članovi uprave i nadzornog odbora štedionice.

Na dan 31. prosinca 1899. račun bilance Pučke štedionice bio je sljedeći (u krunama i filirima):¹⁷

Aktiva			Pasiva		
	K.	f.		K.	f.
Blagajna	7.899	42	Dionička glavica	70.000	–
Mjenice	335.162	–	Pričuvna zaklada	316	98
Hipotekarni zajmovi	5.680	–	Uložci	78.546	42
Inventar	3.662	64	Reeskompt	196.520	–
Razna imovina	9.100	–	Čisti dobitak	16.120	66
Ukupno:	361.504	06	Ukupno:	361.504	06

Na isti dan račun dobitka i gubitka bio je sljedeći:¹⁸

Gubitak			Dobitak		
	K.	f.		K.	f.
Kamati reeskompta	20.290	94	Kamati od mjenica	45.243	14
Uglavničeni kamati	3.108	12	Kamati od hipoteka	880	94
Isplaćeni kamati	181	64	Providba	23	92
Upravni trošak	681	94			
Beriva	4.240	–			
Stanarina	900	–			
Otpis inventara	406	94			

¹⁶ NN 171(1898).

¹⁷ NN 16(1900). O računu bilance Pučke štedionice d. d. u Jastrebarskom na dan 31. prosinca 1899. vidi također *Mibók-scher Ungarischer Compass, 1900./1901.*, XXVIII.-ter Jahrgang, Financielles und Commercielles Jahrbuch, I. Theil: Banken und Sparcassen in Oesterreich-Ungarn. Budapest: Herausgegeben von dr. Alexander Nagy de Galantha, 1900., str. 818. Vidi i *Compass, Finanzielles Jahrbuch für Österreich-Ungarn, 1901.*, Vierunddreissigster Jahrgang, Gegründet von Gustav Leonhardt. Wien: K. u. K. Hof- und Universitäts- Buchhändler, 1901., str. 592.

¹⁸ NN 16(1900).

Porez	177	76			
Nagrade	40	–			
Čisti dobitak	16.120	66			
Ukupno:	46.148	00	Ukupno:	46.148	00

Na dan 31. prosinca 1899. predsjednik Pučke štedionice d. d. u Jastrebarskom bio je Stjepan Kovačić, a upravljajući ravnatelj Viktor S. Pollak. Članovi nadzornoga vijeća bili su: Đuro Ričar i Stjepan Videtić.¹⁹

Na dan 31. prosinca 1917. račun bilance Pučke štedionice bio je sljedeći:²⁰

Aktiva			Pasiva		
	K.	f.		K.	f.
Gotovina:			Dionička glavica	100.000	–
u blagajni	9.654	67	Pričuvna zaklada	98.024	–
kod novčarskih zavoda	205.134	75	Ulošci	503.130	91
kod Austro-Ugarske banke	1.000	–	Nepodignuta dividenda	1.357	–
Mjenična lisnica	424.528	13	Dobitak	22.450	–
Hipotekarni zajmovi	25.350	–			
Namještaj	615	86			
Vrijednosni papiri	58.678	50			
Ukupno:	724.961	91	Ukupno:	724.961	91

Na isti dan račun dobitka i gubitka bio je sljedeći:²¹

Prihod			Rashod		
	K.	f.		K.	f.
Kamati od mjenica, hipotekarnih zajmova, vrijednosnih papira, tekućeg računa	58.220	61	Kamati uložaka	14.750	26

¹⁹ NN 16(1900).

²⁰ NN 18(1918). Početna dionička glavica od 70000 kruna povišena je godine 1901. za 30000 kruna, tako da je iznosila 100000 kruna u 1000 na ime glasećih dionica po 100 kruna. Vidi *Hrvatski kompas, financijski ljetopis za 1913./14. o poslovanju privrednih institucija: banaka, štedionica, zadruga, industrialnih, parobrodarskih i inih trgovačkih poduzeća u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Istri, Kranjskoj, Koruškoj, Štajerskoj, Bosni i Hercegovini, uz dodatak nekih novčanih zavoda u Ugarskoj, Srbiji i Crnoj Gori*. Zagreb: vlastita naklada Adalbert Kunst i Donat M. Strozzi, 1913., str. 184.

²¹ NN 18(1918).

Providba	516	89	Troškovi: beriva, stanarina, tiskanice, poštarina, itd.	11.740	–
			Porezi:	6.069	23
			poslovni porez i namet (K 4.677,47)		
			10% porez od kamata (K 1.391,76)		
			Prelazne stavke	1.725	28
			Razni račun	1	–
			Otpisi:		
			od namještaja	68	43
			od neutjerivih tražbina	1.933	30
			Dobitak	22.450	–
Ukupno:	58.737	50	Ukupno:	58.737	50

Godine 1916–1917. uprava štedionice sastojala se od sljedećih članova:²²

Predsjednik: Đuro Ričar

Potpredsjednik: Stjepan Videtić

Ravnateljstvo: Josip Kovačić, Đuro Mlinarić, Vjekoslav Rutnik, Vladimir Kovačić, Vatroslav Preprotić, Stevo Brozović

Nadzorno vijeće: Milan Rožman, Tomo Medur, Nikola Klopović

Knjigovođa: Ivo Peklić

Blagajnik: Ivan Demut.

Također, zbog razumijevanja širega konteksta u nastavku su prikazani štedni ulošci Pučke štedionice d. d. u Jastrebarskom i drugih postojećih novčarskih zavoda u Zagrebačkoj županiji za 1900. i 1910.

Koncem godine 1900. bilo je u Zagrebačkoj županiji trinaest štedionica, i to po dvije u Jastrebarskom (Jaski), Karlovcu i Kostajnici, a po jedna u Glini, Velikoj Gorici, Petrinji, Samoboru, Sisku, Sv. Ivanu Zelini i Dugom Selu. U tim štedionicama bilo je potkraj 1900. uloženo ukupno 5 ,479 .371 kruna, i to:²³

²² *Ungarischer Compass, 1916.–1917.*, XLIV. Jahrgang, Financielles und Commercielles Jahrbuch, I. Theil: Geld-und Creditinstitute. Budapest: Verlagseigentümer dr. Alexander Nagy de Galántha, 1916., str. 1576.

²³ *Izvjješće o stanju javne uprave u županiji zagrebačkoj za god. 1900.* Zagreb: Tiskara F. Bogović, 1901., str. 100–101.

kod Pučke štedionice u Jastrebarskom	129.916 kuna
kod Jastrebarske dioničke štedionice u Jastrebarskom	312.343 kuna
kod Štedionice u Glini	12.927 kuna
kod Turopoljske štedionice u Velikoj Gorici	250.050 kuna
kod Štedionice u Karlovcu	2,581.102 kuna
kod Pučke štedionice u Karlovcu	762.647 kuna
kod Pučke štedionice u Kostajnici	121.254 kuna
kod Štedionice u Kostajnici	251.255 kuna
kod Štedionice u Petrinji	174.099 kuna
kod Štedionice u Samoboru	555.561 kuna
kod Posavske štedionice u Sisku	111.974 kuna
kod Štedionice u Sv. Ivan-Zelini	145.270 kuna
kod Štedionice u Dugom Selu	70.973 kuna

Usporedbe radi u nastavku su prikazani štedni uložci 24 postojeća novčarska zavoda u Zagrebačkoj županiji godine 1910 (u krunama):²⁴

Pučka štediona u Jastrebarskom	396.186,45
Jastrebarska dionička štedionica u Jastrebarskom	933.531,01
Posavska štediona u Sisku	334.814,56
Pučka štediona u Sisku	84.825,14
Karlovačka štediona u Karlovcu	4,619.424,55
Pučka štediona u Karlovcu	2,087.787,92
Srpska banka u Karlovcu	507.487,20
Banka Kramar u Karlovcu	16.517,83
Petrinjska štediona u Petrinji	nije izvješteno
Samoborska štediona u Samoboru	1,304.866,16
Pučka štediona u Samoboru	173.453. –
Štedionica za Banovinu u Glini	nije izvješteno
Hrvatska štedionica u Glini	nije izvješteno
Podružnica I. hrvatske štedione u Velikoj Gorici	304.376,65
Štediona u Doljnoj Stubici	94.080,81
Zelinska dionička štedionica u Sv. Ivanu Zelini	nije izvješteno
Prigorska banka u Sv. Ivanu Zelini	nije izvješteno
Kostajnička štediona u Kostajnici	701.761,44
Pučka štediona u Kostajnici	184.277,21
Srpska štedionica u Kostajnici	126.845,40

²⁴ XXV. izvještaj o stanju javne uprave u županiji zagrebačkoj za godinu 1910. Zagreb: Tisak Kr. zemaljske tiskare, 1911., str. 209–210.

Srpska štediona u Vrginmostu	26.493,63
Srpska trgovačka obrtna banka u Glini	nije izvješteno
Turopoljska vjeresijska banka u Velikoj Gorici	225.655,91
Pripomoćna zadruga u Samoboru	224.542,60

2.2. Djelovanje Pučke štedionice d. d., Jastrebarsko u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca/Jugoslaviji

Neposredno nakon uspostave Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca (SHS), točnije 31. prosinca 1918., račun bilance Pučke štedionice d. d. u Jastrebarskom bio je sljedeći:²⁵

Aktiva			Pasiva		
	K.	f.		K.	f.
Blagajna	132.623	23	Dionička glavnica	100.000	–
Mjenice	199.667	07	Pričuvna zaklada	100.000	–
Hipoteka	91.900	–	Posebna pričuva	13.024	–
Našastar	615	86	Ulošci	721.147	96
Giro-račun	1.000	–	Nedignuta dividenda	2.078	–
Tekući račun	461.394	26	Dobitak u prosincu 1918	18.728	96
Vrijednosni papiri	67.778	50			
Ukupno:	954.978	92	Ukupno:	954.978	92

Na isti dan račun dobitka i gubitka bio je sljedeći:²⁶

Rashod			Prihod		
	K.	f.		K.	f.
Uglavničeni kamati	16.716	65	Kamati mjenica	29.450	97
Isplaćeni na uloške	1.367	63	Kamati hipoteka	8.375	51
Stanarina	600	–	Kamati vrijednosnih papira	300	–
Beriva	11.100	–	Kamati tekućeg računa	17.581	51
Redoviti porez	4.000	–	Prelazne stavke	1.860	94
10% kam. porez	1.645	28	Providba VIII. ratnog zajma	35	–
Razni računi	792	–			
Općinski namet	1.000	–			
Upravni trošak	653	41			
Narodni porez	1.000	–			
Dobitak u prosincu 1918.	18.728	96			
Ukupno:	57.603	93	Ukupno:	57.603	93

²⁵ NN 22(1919).

²⁶ NN 22(1919).

Na dan 31. prosinca 1918. predsjednik Pučke štedionice d. d. u Jastrebarskom bio je Đuro Ričar, a knjigovođa Ivan Demut. Članovi Nadzornoga odbora bili su: Nikola Klopović, Milan Rožman i Tomo Medur.²⁷

Pravila Pučke štedionice dioničarskoga društva u Jastrebarskom (Jaski) tiskala je 1922. Knjigotiskara Ivana Lesnika u Jastrebarskom. Riječ je o izmijenjenim Pravilima donesenim na izvanrednoj glavnoj skupštini od 23. travnja 1922. Prema navedenim Pravilima svrha Pučke štedionice u Jastrebarskom bila je omogućiti sigurno ulaganje glavnice te polučiti njegovu korisnu uporabu. Štedionica je bila dioničko društvo, a vlasnik jedne ili više dionica bio je njezinim članom. Tvrtku su pravovaljano potpisivala dva člana ravnateljstva ili jedan član istoga i jedan na to ovlašteni činovnik, i to vlastoručno. Temeljna glavnica društva iznosila je 500.000 dinara²⁸ (2.000.000 kruna) i sastojala se od 20.000 dionica po 25 dinara (100 kruna), a svaka je glasila na neko ime. Od ove temeljne glavnice uplaćeno je dotad 100.000 dinara (400.000 kruna) izdanjem 4000 dionica po 25 dinara (100 kruna). Svaka dionica glasila je na određeno ime, imala svoj tekući broj te bila nerazdjeljiva, pa se stoga držala vlasnikom samo jedna osoba. Za svaku dionicu postojao je u knjizi dionica list, na kojem su se bilježile sve promjene koje su se odnosile na istu. Štedionica je jamčila za obveze preuzete prema trećim osobama cijelom svojom imovinom, u koju se računala i pričuvna zaklada. Dioničari su pak jamčili samo do vrijednosti svoje dionice. Svakom dioničaru pripadao je prema njegovoj dionici jednaki dio imovine i dobitka društva, no nijedan nije mogao zahtijevati povratak uplaćenoga dioničkog iznosa prije nego li se društvo raspustilo. Za trajanja društva svaki je dioničar imao pravo isključivo na čisti dobitak u skladno broju dionica što ih je posjedovao. Svi proglasi štedionice bili su obznanjeni u hrvatskim službenim novinama. Poslovima zavoda upravljali su: glavna skupština (redovita ili izvanredna), ravnateljstvo i nadzorni odbor. Glavnu skupštinu sačinjavali su svi dioničari, koji su 90 dana prije glavne skupštine upisani u dioničkoj knjizi te su svoje dionice zajedno s nedospjelim kuponima 10 dana prije glavne skupštine položili kod zavoda. Posjed

²⁷ NN 22(1919).

²⁸ Zakonom o konačnom odnosu krunske novčanice prema dinarskoj od 31. prosinca 1921. za novčanice Austro-Ugarske banke koje su primljene kao nacionalni novac, s time da su žigosane, markirane i potom zamijenjene za krunsko-dinarske novčanice u odnosu 4 markirane krune za 1 dinar, utvrđen je kao stalan i konačan odnos 4 krune za 1 dinar, po kom je zamjena izvršena. Vidi *Službene novine Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca* (dalje *SN KSHS*), 238(1922). Zakonom o novcu Kraljevine Jugoslavije od 11. svibnja 1931. preciziralo se da je novčana jedinica u Kraljevini – dinar (D). Vrijednost dinara odgovarala je vrijednosti težine 26,5 miligrama čistoga zlata. Privilegiju izdavanja novčanica u Kraljevini imala je Narodna banka Kraljevine Jugoslavije. Zlatni i srebrni novac iskovan na temelju prijašnjih zakona prestao je biti zakonito sredstvo plaćanja. Vidi *SN KJ* 107(1931). Kao primjer usporedbe vrijednosti dinara u odnosu na druge valute navodim tečajeve iz 1923. i 1941. Tečaj dinara koji je 25. prosinca 1923. odredio ministar financija, a koji je vrijedio od 1. do 31. siječnja 1924. bio je: 1 engleska funta = D 385. –, 1 američki dolar = D 88. –, 100 francuskih franaka = D 460. –, 100 švicarskih franaka = D 1.545. –, 100 talijanskih lira = D 383. –, 100 austrijskih kruna = D 0.124. Vidi Oglas Generalnog inspektorata Ministarstva financija od 25. studenoga 1923., *NN* 1(1924). Usporedbe radi tečaj dinara za mjesec ožujak 1941., koji je objavio ministar financija 28. veljače 1941. bio je: 1 engleska funta = D 217,50, 1 američki dolar = D 55. –, 100 francuskih franaka = D 119. –, 100 švicarskih franaka = D 1.276. –, 100 talijanskih lira = D 228,80, 1 njemačka marka = D 17,82, 1 kanadski dolar = D 54. –. Vidi *Narodne novine. Službeni list Banovine Hrvatske* (dalje *NN BH*), 57(1941).

od 3 do 5 dionica ovlašćivao je kod glavne skupštine na jedan glas, svaki daljnjih 5 dionica davalo je pravo na još jedan glas. Više od 20 glasova nije mogao imati niti jedan dioničar niti u svoje ime niti kao punomoćnik. Glavna skupština održavala se redovito jednom godišnje, čim su računi bili zaključeni, a to je bilo najkasnije mjeseca ožujka. Glavnoj skupštini predsjedavao je predsjednik, a u slučaju njegove spriječenosti potpredsjednik. Kad je i ovaj bio spriječen, predsjedavao je najstariji prisutni član ravnateljstva. Za valjan zaključak glavne skupštine trebalo je biti nazočno 15 dioničara, koji su zajedno predstavljali najmanje jednu petinu temeljne glavnice. Zaključci na glavnoj skupštini donošeni su većinom glasova, a ako su glasovi bili podijeljeni, odlučivao je glas predsjedatelja. U djelokrug glavne skupštine spadali su sljedeći poslovi: izbor ravnateljstva i nadzornoga odbora s jednim zamjenikom te podjela apsolutorija (odrešnice); protuispit računa, utanačenje razmjere i dividende; sjedinjenje s društvom; sklapanje kartelnih ugovora, kojim je bila svrha da se svi društveni poslovi vode na zajedničku korist; sniženje i povišenje temeljne glavnice; preinaka društvenih pravila; rješavanje prijedloga dioničara; razvrgnuće društva te imenovanje likvidatora. O svakoj skupštini vođen je zapisnik, u kojem su navođena imena nazočnih dioničara i broj pripadajućih dionica. Ravnateljstvo se sastojalo 8–10 članova, od kojih je osam njih moralo imati stalno prebivalište u Jastrebarskom. Oni su između sebe birali predsjednika i potpredsjednika. Glavna skupština birala je ravnateljstvo između dioničara relativnom većinom glasova na tri godine, osim prvog ravnateljstva, koje su imenovali utemeljitelji na tri poslovne godine. Ravnateljske sjednice održavane su redovito svakog mjeseca jedanput, a prema potrebi i češće. Zaključci ravnateljstva donošeni su apsolutnom većinom prisutnih glasova. Ako su glasovi bili podijeljeni, odlučivao je predsjednik. Ravnateljstvo je rješavalo i donosilo zaključke o svim predmetima društva, koji nisu bili namijenjeni glavnoj skupštini. Sjednicama ravnateljstva predsjedavao je predsjednik ili potpredsjednik, a u slučaju zapreke, najstariji prisutni član ravnateljstva. Ravnateljstvo je biralo upravitelja zavoda, kojemu je bio nadležan za vođenje poslova društva. Ravnateljstvo je zastupalo društvo pred sudom, kao i prema oblastima i trećim osobama. Nadzorni odbor sastojao se od 3 člana, koji su birani između dioničara, i to prvom prigodom na jednu, a kasnije na tri godine. Nadzorni odbor birao je između sebe pročelnika, koji je vodio rasprave i poslove nadzornog odbora i koji je bio zadužen za kontakt s ravnateljstvom društva. Nadzorni odbor kontrolirao je vođenje poslova društva u svim granama uprave. Poslovi društva bili su sljedeći: primanje uložaka na štednju, davanje predujmova, eskomptiranje, zajmovi, kupovanje i prodavanje ukamaćenih hipotekarno osiguranih zadužnica, nadalje zadužnica i dionica poduzeća zajamčenih od strane države i zadužnica s prvenstvom isto tako i dionica tuzemnih zavoda.²⁹

²⁹ HR-HDA-215. Dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, kut. br. 293. Također, vidi i HR-HDA-152. Savska financijska direkcija u Zagrebu – Zagreb (1929–1939), Odsjek za poreze, dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, Društveni porez za poreznu godinu 1929., Pravila pučke štedionice d. d. Jastrebarsko od 19. lipnja 1898. s izmjenama i dopunama od 23. travnja 1922.

Na 33. redovitoj glavnoj skupštini zavoda održanoj 27. veljače 1932. jednoglasno su izabrani u ravnateljstvo sljedeći članovi: Stjepan Videtić, Josip Kovačić, dr. Juraj Rendulić, Vjekoslav Rutnik, Juraj Čop, Stjepan Štengl-Grabner, Ivan Kozlovac i Ivan Kos.³⁰

Temeljem *Zakona o radnjama* od 5. studenoga 1931., Trgovinsko odjeljenje Ministarstva trgovine i industrije Kraljevine Jugoslavije izdalo je 20. lipnja 1934. pod II.br. 21.097/K dozvolu za rad Pučkoj štedionici d. d. u Jastrebarskom. Temeljem navedene dozvole, štedionica je primala uloge na štednju na uložne knjižice i tekuće račune, eskontirala i reeskontirala mjenice, davala zajmove na: državne papire kojih su kamati bili osigurani državom, zatim na zadužnice i na vrijednosne papire, koji su kotirani na burzi, na zlatni i srebrni novac i na vrijednosne papire.³¹

Stupanjem na snagu *Uredbe o zaštiti zemljoradnika*³² br. 75.482 od 22. studenoga 1933. prestali su zemljoradnici, dužnici štedionice, u IV.-toj četvrti posve s plaćanjem kamata, te je došlo do velikog zastoja u prometu. Uslijed navedene Uredbe prema kojoj su obustavljene odnosno odgođene uplate do 15. studenoga 1934. došla je i Pučka štedionica u nemogućnost udovoljavanja svojim obvezama prema ulagačima na knjižice. Zbog toga je štedionica, prema *Uredbi o zaštiti novčanih zavoda i njihovih verovnika*³³ od 22. studenoga 1933 (Uredba je objavljena u

³⁰ HR-HDA-152. Odsjek za poreze, dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, Društveni porez za poreznu godinu 1932., Zapisnik 33. redovite glavne skupštine od 27. veljače 1932.

³¹ HR-HDA-215. Dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, kut. br. 293.

³² Po propisima Uredbe o zaštiti zemljoradnika, zemljoradnici su plaćali svoje dugove. Ova Uredba predviđala je način isplate dugova zemljoradnika koje su oni učinili prije 20. travnja 1932., a odnosila se na osobe koje su u vrijeme zaduženja bili zemljoradnici. Zemljoradnikom je smatrana svaka osoba koja je obrađivala zemlju sama ili s članovima svoje obitelji i čiji su oporezovani prihodi proisticali pretežno iz poljoprivrede (vinogradarstva, voćarstva, vrtlarstva, stočarstva itd.), ako njihov posjed nije prelazio površinu od 75 hektara obradive zemlje, odnosno kod porodične zadruge 200 hektara obradive zemlje. Temeljem navedene Uredbe, zemljoradnici su trebali isplatiti svoje dugove vjerovnicima u roku od 12 godina. Novčarskim zavodima i bankarskim radnjama trebali su isplatiti prve godine 6%, druge godine 6,75%, treće godine 7,65%, četvrte godine 8,94%, pete godine 10,76%, šeste godine 12,68%, sedme godine 14,72%, osme godine 15,64%, devete godine 16,85%, desete godine 17,38%, jedanaeste godine 17,85%, dvanaeste godine 18,78%. U to je bila uračunata i prosječna kamata. Prvu ratu dužnik je trebao platiti najkasnije do 15. studenoga 1934., a ostale rate najkasnije do 15. studenoga svake godine. Vidi *SN KJ* 269(1933).

³³ Na temelju čl. 6. Zakona o produženju važnosti Zakona o zaštiti zemljoradnika i o stavljanju na snagu pojedinih propisa Zakona o izvršenju i obezbeđenju od 19. prosinca 1932., a na prijedlog ministra trgovine i industrije, ministra pravde i ministra financija, Ministarski savjet je 22. studenoga 1933. donio Uredbu o zaštiti novčanih zavoda i njihovih verovnika. Temeljem čl. 1 st. 1. navedene Uredbe svaki novčani zavod (novčane ustanove koje su bile osnovane kao dionička društva ili kao društva s ograničenom odgovornošću, kao i štedionice samoupravnih tijela ili udruženja) kome je bilo dozvoljeno odlaganje plaćanja u smislu čl. 5. Zakona o zaštiti zemljoradnika od 19. travnja 1932., ili koji se je koristio Uredbom o regulisanju isplata uloga od 26. prosinca 1932., bio je dužan u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ove Uredbe podnijeti ministru trgovine i industrije molbu: da mu se odobri odlaganje plaćanja, da mu se odobri sanacija ili da mu se odobri vanstečajna likvidacija. Za vrijeme važenja ove Uredbe, to isto je mogao zamoliti svaki novčani zavod koji je došao u teškoće plaćanja. Odlaganje plaćanja moglo se odobriti najdalje za pet godina. Izuzetno, Ministarski savjet mogao je po prijedlogu Komiteta ministara odobriti duži rok zavodu, u čijoj su se aktivni nalazila znatna potraživanja, čija je isplata bila odložena drugim propisima, odnosno vezana za duže rokove. Ako novčani zavod koji se koristio zaštitom po Uredbi donesenoj na temelju čl. 5. Zakona o zaštiti zemljoradnika ili po Uredbi o regulisanju isplate uloga nije stavio prijedlog za jednu od gore navedenih mjera u navedenom roku, onda je zaštita za taj zavod po isteku toga roka prestala. Odluke po navedenim molbama

Službenim novinama 4. prosinca 1933), bila primorana 17. veljače 1934. podnijeti Ministarstvu trgovine i industrije u Beogradu molbu za odgodu plaćanja.³⁴

Na 35. redovitoj glavnoj skupštini zavoda održanoj 30. lipnja 1934. jedno-glasno je dat pristanak na stvoreni zaključak ravnateljstva zavoda od 17. veljače 1934. kojim je u smislu *Uredbe o zaštiti novčanih zavoda i njihovih verovnika* od 22. studenoga 1933 (čl. 1. st. 1) podnesena molba na Ministarstvo trgovine i industrije u Beogradu za odgodu plaćanja. Stoga je ovime u smislu iste Uredbe naknadno glavna skupština pristala na zamoljenu odgodu plaćanja i zaključila, da Ministarstvo trgovine i industrije u Beogradu predloženu molbu izvoli odobriti.³⁵

U Ministarstvu trgovine i industrije u Beogradu sačinjeno je 15. svibnja 1935. izvješće o poslovanju Pučke štedionice d. d. Jastrebarsko. Zavod je tada postojao već 36 godina, te je tokom tih godina uz dioničku glavnicu od 100.000. – dinara prikupio iskazane rezerve od 222.679. – dinara i latentnu rezervu od 214.416. – dinara, koju je vodio na računu uložaka. Povjereni mu ulošci iznosili su 1,914.141. – dinara, a sva u poslove alocirana sredstva 2,429.537. – dinara. Zavod je radio u skromnom opsegu prema svojim sredstvima i ulošcima, te se reeskontom nije služio. Kako je zavod imao 86% moratornih potraživanja, došao je uslijed zaštite dane zemljoradnicima za dugove, u poteškoće, te je molbom br. 6.497/K od 24. veljače 1934. zamolio odlaganje plaćanja u smislu *Uredbe o zaštiti novčanih zavoda i njihovih vjerovnika* od 22. studenoga 1933. Tom prilikom podnio je zavod svoju pročišćenu bilancu za 31. prosinca 1933. u kojoj je izvršio otpise nekih dubioznih potraživanja u iznosu od 2.887,58 dinara, kao i poslovni gubitak u godini 1933. od 5.303,16 dinara, koji je ukupni iznos od 8.190,74 dinara otpisao od svoje rezerve, koja se snizila na 214.487,84 dinara. Povrh toga zavod je u toj bilanci, obzirom na Uredbi predviđene financijske olakšice, svoju latentnu rezervu od 214.416,02 dinara od računa uložaka prenio na fond za pokriće šteta prilikom realizacije aktive. Prema tome iskazivala je pročišćena bilanca sljedeće stanje (u tisućama dinara):³⁶

---

donosio je Ministarski savjet po prijedlogu Komiteta ministara (ministar trgovine i industrije, ministar pravde i ministar financija). Ministar trgovine i industrije mogao je prije nego što je uputio predmet Komitetu ministara, narediti pregled novčanog zavoda koji je podnio molbu, u cilju utvrđivanja faktičnog stanja toga zavoda, kao i saslušati Savjetodavni odbor za bankarstvo pri Ministarstvu trgovine i industrije. Pri Odsjeku za kreditne ustanove i osiguranje Ministarstva trgovine i industrije ustanovljen je Inspektorat, kome je spadalo u zadatak da upravlja navedenim pregledima. Temeljem čl. 23. Uredbe o zaštiti novčanih zavoda i njihovih verovnika, za vršenje nadzora nad radom novčanih zavoda, kojima je bilo odobreno odlaganje plaćanja, mogao je ministar trgovine i industrije postaviti komesara. Komesar je mogao obustaviti od izvršenja zaključak organa zavoda, ako je našao da je protivan pravilima zavoda ili naređenjima ove Uredbe ili postojećim zakonima. O tome je morao odmah izvijestiti ministra trgovine i industrije. Vidi *SN KJ* 278(1933).

³⁴ HR-HDA-152. Odsjek za poreze, dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, Društveni porez za poreznu godinu 1934., Izvještaj ravnateljstva Pučke štedionice d. d. Jastrebarsko od 28. lipnja 1934.

³⁵ HR-HDA-152. Odsjek za poreze, dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, Društveni porez za poreznu godinu 1934., Zapisnik 35. redovite glavne skupštine od 30. lipnja 1934.

³⁶ HR-HDA-215. Dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, kut. br. 293.

AKTIVA

PASIVA

Gotovina	14	Glavnica	100
Papiri	5	Rezerve	429
Mjenice	2.070	Ulozi	1.914
Dužnici	129	Razna pasiva	6
Hipotekarni zajmovi	231		
Ukupno:	2.449		2.449

Kako je bilanca bila dovoljno pročišćena i zavod aktivan, što su potvrdili svojim potpisima i svi članovi upravnog i nadzornog odbora, a sva su potraživanja zavoda po mjenicama i hipotekarnim kreditima bila dobro osigurana, dok je potraživanje pod stavkom dužnici u stvari bio uložak zavoda kod Hrvatske poljodjelske banke u Zagrebu,³⁷ to se zavodu zamoljeno odlaganje plaćanja moglo odobriti. Stoga je Ministarstvo trgovine i industrije predložilo da se Pučkoj štedionici d. d. u Jastrebarskom, u smislu *Uredbe o zaštiti novčanih zavoda i njihovih vjerovnika*³⁸ od 23. studenoga 1934. odobri: odlaganje plaćanja na 6 godina, kamatnjak na stare uloge na štednju i po tekućim računima od 2% bruto godišnje počevši od 23.

³⁷ Kr. Sudbeni stol kao trgovački sud u Zagrebu objavio je 15. veljače 1902. da je u trgovački registar upisana Hrvatska poljodjelska banka (dioničarsko društvo) u Zagrebu. Društvena pravila donesena su 30. prosinca 1901. Predmet poduzeća bio je da temeljnom glavnicom, glavicama što su se kod nje plodonosno ulagale i primale na zajam, kao i dijelom čistoga dobitka unapređuje kredit, privredu i gospodarenje napose seljačkih zemljoposjednika i to na neopredjeljeno vrijeme. Vidi *NN* 43(1902). Narodna banka FNRJ – Centrala za NRH Zagreb kao likvidator objavila je 17. studenoga 1949. da je likvidacija banke završena pravomoćnim sudskim rješenjem, a po propisima. Vidi *NN NRH* 91(1949).

³⁸ Ministarski savjet na prijedlog ministra trgovine i industrije donio je 23. studenoga 1934. novu Uredbu o zaštiti novčanih zavoda i njihovih vjerovnika. Pod novčanim zavodom podrazumijevane su novčane ustanove koje su bile osnovane kao dionička društva ili kao društva s ograničenom odgovornošću, kao i štedionice samoupravnih tijela ili udruženja, te zadruge u smislu postojećih trgovačkih zakona i zakona o zadrugama, koje su imale za cilj organiziranje trgovačkog, zanatskog, industrijskog i hipotekarnog kredita. Navedenom Uredbom svaki novčani zavod koji je došao u nemogućnost udovoljiti svojim obvezama mogao je, kao i kod prethodne Uredbe od 22. studenoga 1933., Ministarstvu trgovine i industrije podnijeti molbu: da mu se odobri odlaganje plaćanja, da mu se odobri sanacija i da mu se odobri vanstečajna likvidacija. Za mjere odlaganja plaćanja i sanacije odobravane su zavodima razne financijske olakšice. Za ovaj rad, vezano za navedene olakšice, značajan je čl. 15. st. 1. Uredbe, temeljem kojeg se oslobađaju poreza svi otpisi propalih i sumnjivih aktiva novčanog zavoda kao i valorizacija nepokretnosti. Odlaganje plaćanja moglo se odobriti najdalje za šest godina. Stopa za kamatu po starim ulozima na štednju i po tekućim računima nije mogla biti manja od 2%, niti veća od 4% bruto godišnje. Odlaganje plaćanja ili sanacija mogla se odobriti za molbe koje su bile podnesene najdalje u roku od godine dana od stupanja na snagu ove Uredbe. Ministar trgovine i industrije mogao je prije nego što je donio odluku, narediti pregled novčanog zavoda koji je podnio molbu, radi utvrđivanja stvarnog stanja toga zavoda, kao i saslušati Savjetodavni odbor za bankarstvo pri Ministarstvu trgovine i industrije. Pri Odsjeku za kreditne ustanove i osiguranje Ministarstva trgovine i industrije ustanovljen je Inspektorat, kome je spadalo u zadatak da upravlja navedenim pregledima. Temeljem čl. 23. nove Uredbe o zaštiti novčanih zavoda i njihovih vjerovnika, za vršenje nadzora nad radom novčanih zavoda, kojima je bilo odobreno odlaganje plaćanja, mogao je ministar trgovine i industrije postaviti komesara. Komesar je mogao obustaviti od izvršenja zaključak organa zavoda, ako je našao da je protivan pravilima zavoda ili naređenjima ove Uredbe ili postojećim zakonima. O tome je morao odmah izvjestiti ministra trgovine i industrije. Vidi *SN KJ* 272(1934).

veljače 1934. i financijske olakšice iz čl. 15. st. 1. Uredbe. Konačno, predloženo je da se kod zavoda postavi komesar.

Već 16. svibnja 1935. Ministarstvo za trgovinu i industriju odobrilo je pod II-br. 6.497 K/34. Pučkoj štedionici d. d. u Jastrebarskom, temeljem *Uredbe o zaštiti novčanih zavoda i njihovih verovnika*, odlaganje plaćanja na 6 godina, kamatnjak na stare uloge na štednju i po tekućim računima od 2% bruto godišnje počevši od 24. veljače 1934. i financijske olakšice navedene u čl. 15. st. 1. *Uredbe o zaštiti novčanih zavoda i njihovih verovnika*.³⁹

Trgovinsko odjeljenje Ministarstva trgovine i industrije u Beogradu postavilo je svojim rješenjem II.br. 21.612/K od 19. lipnja 1935. Mirka Mikca za komesara pri Pučkoj štedionici d. d. Jastrebarsko.⁴⁰

Ministar trgovine i industrije Kraljevine Jugoslavije izdao je 6. srpnja 1935. novo rješenje broj 23.524/K/1935. kojim je Mirka Mikca, starješinu Sreskog suda ponovo postavio za komesara pri Pučkoj štedionici d. d. u Jastrebarskom. Njegova dužnost bila je da sudjeluje s pravom savjetodavnog glasa na svim sjednicama upravnog i nadzornog odbora, da kontrolira sve društvene poslove, da sudjeluje na redovnim i izvanrednim pregledima blagajne i društvenih knjiga, da sudjeluje na zborovima dioničara, da saziva zborove dioničara kada nađe za to potrebno. Kada je komesar našao da je koji zaključak tijela zavoda bio protivan pravilima zavoda ili naređenjima *Uredbe o zaštiti novčanih zavoda i njihovih verovnika* ili postojećim zakonima, mogao ga je obustaviti od izvršenja i bio je dužan o tome izvijestiti ministra trgovine i industrije. Plaća komesara u iznosu od 300. – dinara mjesečno padala je na teret zavoda. Ovim je rješenjem zamijenjeno ranije rješenje ministra trgovine i industrije br. 21.612/K od 19. lipnja 1935.⁴¹

Na temelju čl. 23. *Uredbe o zaštiti novčanih zavoda i njihovih verovnika*, Banska vlast Banovine Hrvatske (Odjel za obrt, industriju i trgovinu, Odsjek za novčarstvo i osiguranje) u Zagrebu dekretom br. 75.304-VII-40 od 4. prosinca 1940. razriješen je dužnosti povjerenika kod Pučke štedionice d. d. u Jastrebarskom, dr. Mirko Mikac, starješina Sreskog suda u Karlovcu, a na njegovo mjesto postavljen je dr. Krsto Trgovčević, sudac Sreskog suda u Jastrebarskom. Novopostavljeni povjerenik imao je sva prava i dužnosti, koje je imao i dotadašnji povjerenik dr. Mirko Mikac.⁴²

³⁹ HR-HDA-215. Dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, kut. br. 293. Također, vidi i HR-HDA-152. Odsjek za poreze, dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, Društveni porez za poreznu godinu 1935., Rješenje Okružnog suda u Zagrebu br. Fi. 17/35-7 od 9. kolovoza 1935.

⁴⁰ HR-HDA-152. Odsjek za poreze, dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, Društveni porez za poreznu godinu 1936., Zapisnik glavne skupštine dioničara Pučke štedionice d. d. Jastrebarsko od 27. ožujka 1936.

⁴¹ HR-HDA-215. Dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, kut. br. 293.

⁴² Isto.

Molbom od 7. siječnja 1941. Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko zatražila je produljenje zaštite od strane Banske vlasti Banovine Hrvatske, ali rješenje nije nikada uslijedilo.⁴³

2.3. Djelovanje Pučke štedionice d. d., Jastrebarsko u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj

Na temelju prijedloga Kotarske oblasti Jastrebarsko br. 18.401 od 25. veljače 1942., Ured za podržavljeni imetak Odjela za državnu imovinu, navjeru i dugove Državne riznice Nezavisne Države Hrvatske postavio je 16. ožujka 1942. Ćirila Rilova, suca Kotarskog suda iz Jastrebarskog, za upravnog povjerenika Pučke štedionice d. d. u Jastrebarskom. Imenovani povjerenik u svome radu postupao je u svemu prema uputama Ureda za podržavljeni imetak i prema propisima *Zakonske odredbe o dužnostima i pravima povjerenika imenovanih kod privrednih poduzeća*.⁴⁴ Istodobno je ovom odlukom razriješen dužnosti dr. Krsto Trgovčević, koji je bio postavljen za upravnog povjerenika štedionice odlukom bivšeg Državnog ravnateljstva za ponovu br. 1.792/41. od 16. lipnja 1941. Dr. Krsto Trgovčević imenovan je odlukom poglavnika NDH za tajnika Ministarstva unutarnjih poslova NDH u Zagrebu, te nije mogao i dalje obnašati dužnost povjerenika kod Pučke štedionice d. d. Jastrebarsko i Jastrebarske dioničke štedionice u Jastrebarskom.⁴⁵

⁴³ Isto.

⁴⁴ Zakonska odredba o dužnostima i pravima povjerenika imenovanih kod privrednih poduzeća donesena je 16. svibnja 1941. Temeljem navedene Zakonske odredbe, povjerenici Ministarstva narodnog gospodarstva NDH imenovani kod privrednih poduzeća na temelju Zakonske odredbe o imenovanju povjerenika kod privrednih poduzeća od 19. travnja 1941., imali su svoju dužnost obavljati savjesno i brižljivo marom urednog trgovca. Povjerenici Ministarstva narodnog gospodarstva, imenovani kod privrednih poduzeća, su prije preuzimanja dužnosti polagali prisegu na ruke ravnatelja Ureda za obnovu privrede pri Odjelu za obrt, industriju i trgovinu, i tom su prilikom od njega primali upute za rad. Povjerenici su mogli biti nadzorni i upravni. Nadzorni povjerenici imali su pravo sveukupnog nadzora nad poduzećem. Svi nalozi, koje su oni izdali u vršenju svoje dužnosti, bili su obvezni za poduzeće, upravu i namještenike poduzeća. Ako je poduzeće iz bilo kojeg razloga ostalo bez pravovaljane uprave, mogla se povjereniku povjeriti i cjelokupna uprava poduzeća. Takvi upravni povjerenici bili su ovlašteni poduzimati sve trgovačke i pravne poslove, koje je obično iziskivalo redovito vođenje poduzeća takve vrste. Povjerenici kod dioničkih društava, zadruge i društava s ograničenim jamstvom imali su pravo saziva glavne skupštine dioničara (zadrugara) pridržavajući se pritom odredaba društvenih pravila i postojećih zakonskih propisa. U takvim slučajevima skupštini je predsjedavao povjerenik. O stanju poduzeća i izdanim odredbama u pogledu programa poslovanja, povjerenici su podnosili svakog mjeseca, a prema potrebi i prije, izvješća Uredu za obnovu privrede. Povjerenici su vršili službu u interesu sačuvanja narodne imovine, uslijed čega je njihova služba u pravilu bila počasna. U kojem se slučaju povjerenicima odobrila naknada za njihov rad, određivalo je Ministarstvo narodnog gospodarstva NDH. Povjerenici su mogli uzeti na rad u poduzeće i stručne osobe svoga povjerenja, kojima su oni određivali dužnosti. U takvim slučajevima povjerenici su bili dužni zatražiti prethodno odobrenje Ministarstva narodnog gospodarstva NDH. Vidi *NN NDH* 30(1941).

⁴⁵ HR-HDA-1076. Ured za podržavljeni imetak. Ministarstvo državne riznice. Odjel za novčarstvo, državnu imovinu i dugove – Zagreb (1941–1945), dosje br. 3283/1, Jastrebarska dionička štedionica, spis Ureda za podržavljeni imetak Državne riznice NDH ur.br. 18529/1942.

Upravni povjerenik Pučke štedionice d. d. u Jastrebarskom izradio je 21. travnja 1942. Izvješće o imovnom stanju zavoda, i to:⁴⁶

AKTIVA:

1. Gotovina:

u blagajni 31. ožujka 1942.....	90.093,59 kn ⁴⁷
Gradska štedionica.....	17.308,24 kn
Hrvatska poljodjelska banka.....	141.580. – kn
Privilegovana agrarna banka (PAB) ⁴⁸	890.591,91.....1.049.480,15 kn

⁴⁶ HR-HDA-215. Dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, Izvješće o imovnom stanju Pučke štedionice d. d. u Jastrebarskom od 21. travnja 1942., kut. br. 293. Navedeno Izvješće o imovnom stanju zavoda sadrži podatke o aktivni, pasivi, mjesečnim troškovima, inventaru, dužnicima i stanju bankovnih računa na dan 21. travnja 1942.

⁴⁷ Zakonskom odredbom o novcu Nezavisne Države Hrvatske od 7. srpnja 1941. uvodi se novčana jedinica Kuna (Kn) koja se dijeli na 100 banica (b). Vrijednost jedne Kune odgovarala je vrijednosti od 17,921 miligrama (0,017921 grama) čistoga zlata. Ovom Odredbom ovlaštena je Hrvatska državna banka da zamijeni dinarske novčanice bivše Narodne banke Kraljevine Jugoslavije novim novčanicama, a koje su od dana 26. svibnja 1941. nosile potpis ministra narodnog gospodarstva dr. Lovre Sušića. Dinarske novčanice zamijenila je Hrvatska državna banka novim državnim novčanicama u jednakoj naslovnoj (nominalnoj) vrijednosti bez ikakvih odbitaka. Vidi *NN NDH 70(1941)*. Kao primjer usporedbe vrijednosti kune u odnosu na druge valute, navodim tečajeve iz godine 1941. i 1944. Tečaj kune koji je po odredbi državnog rizničara 29. kolovoza 1941. odredio pročelnik Odjela za državnu imovinu, navjeru i dugove, a koji je važio od 1. do 30. rujna 1941. bio je sljedeći: 1 Njemačka marka = Kn 20. –, 1 Američki dolar = Kn 50. –, 1 Kanadski dolar = Kn 50. –, 1 Engleska funta = Kn 200. –, 100 Talijanskih lira = Kn 263.15, 100 Švicarskih franaka = Kn 1.159. –, 100 Francuskih franaka = Kn 100. –. Vidi *NN NDH 116(1941)*. Službeni tečaj kune za mjesec listopad 1944., koji je objavilo Ministarstvo državne riznice, Odjel za novčarstvo, državnu imovinu i dugove od 30. rujna 1944., bio je sljedeći: 1 Njemačka marka = Kn 20. –, 100 Talijanskih lira = Kn 200. –, 100 Švicarskih franaka = Kn 1.159. –, 100 Francuskih franaka = Kn 100. –, 100 Srpskih dinara = Kn 100. –. Vidi *NN NDH 220(1944)*.

⁴⁸ Temeljem Zakona o Privilegovanoj agrarnoj banci od 16. travnja 1929. osnovana je Privilegovana agrarna banka a. d. sa sjedištem u Beogradu. Banka je osnovana kao dioničko društvo sa ciljem da povoljnim kreditom pomaže poljoprivredu i privredu uopće. Vidi *SN KSHS 94(1929)*. Vrijedno je spomenuti da se godine 1931. u Upravnom odboru Banke spominje i grof Miroslav Kulmer iz Zagreba, vidi *Compass, Finanzielles Jahrbuch 1931., Jugoslavien, LXIV, Gegründet von Gustav Leonhardt, Vierundsechzigster Jahrgang, Wien: Kompassverlag Zagreb, 1931., str. 149*. Dana 12. prosinca 1936. Okružni kao trgovački sud u Zagrebu objavio je u trgovačkom registru za društvene tvrtke opis podružnice u Zagrebu Privilegovane agrarne banke a.d. Beograd pod nazivom: Privilegovana agrarna banka a. d. filijala u Zagrebu. Po Zakonu o Privilegovanoj agrarnoj banci od 16. travnja 1929. i statuta filijala od 5. studenoga 1936., podružnica je obavljala sve poslove po čl.11. Zakona o Privilegovanoj agrarnoj banci i sve poslove po Uredbi o likvidaciji zemljoradničkih dugova od 26. rujna 1936. Iznos temeljne glavnice bio je 700,000.000 – razdijeljene na 1,400.000 komada dionica po 500. – dinara koje su glasile na donosioca. Tvrtku su predstavljali, zastupali i punovažno potpisivali kolektivno upravnik podružnice i jedan činovnik koji je imao pravo potpisa. Vidi *Narodne novine. Službeni list Kraljevske banske uprave Savske banovine* (dalje *NN KBUSB*), 290(1936). Zakonskom odredbom o preuzimanju poslova Privilegovane agrarne banke a.d. na području Nezavisne države Hrvatske od 29. prosinca 1943., dotadašnja podružnica Privilegovane agrarne banke a.d. Beograd u Zagrebu postaje samostalna državna novčana ustanova pod imenom Privilegirana agrarna banka u Zagrebu, a dotadašnja podružnica Privilegovane agrarne banke a.d. u Sarajevu postaje podružnica Privilegirane agrarne banke u Zagrebu. U djelokrug banke spadali su poslovi prema Uredbi o likvidaciji zemljoradničkih dugova od 25. rujna 1936. M.P. br.70380-V-1936. i naplata tražbina Privilegovane agrarne banke a.d. Beograd na području NDH. Vidi *NN NDH 19(1944)*. Zakonom o uređenju i djelovanju kreditnog sistema, dotadašnja Privilegovana agrarna banka preimenuje se 26. listopada 1945. u Zadružnu i poljoprivrednu banku sa sjedištem u Beogradu i ponovo nastavlja svoj rad kao savezna banka. Vidi *SL DFJ 87(1945)*. Uredbom o spajanju kreditnih poduzeća iz državnog sektora od 25. rujna 1946., Zadružna i poljoprivredna banka FNRJ spaja se s Narodnom bankom FNRJ. Vidi *SL FNRJ 78(1946)*.

2. Vrijednosni papiri:.....	9.246. – kn
3. Dužnici:	
Nepreuzeti dužnici predani	
Privilegovanoj agrarnoj banci.....	40.001,75 kn
Mjenice.....	180.695. – kn
Hipoteka.....	<u>50.700. – kn</u> .....271.396,75 kn
4. Namještaj:.....	66. – kn
Svota aktive:.....	<u>1.420.282,49 kn</u>

PASIVA:

1. Glavnica:.....	100.000. – kn
Pričuvna zaklada:.....	<u>100.000. – kn</u> .....200.000. – kn
2. Vjerovnici:.....	1.294.458. – kn
3. Ostale obveze:	
Neisplaćena dividenda.....	4.767. – kn
Svota pasive:.....	<u>1.499.225,59 kn</u>

Usporedba: Svota aktive: 1.420.282,49 kn

Svota pasive: 1.499.225,59 kn

PASIVA: 78.943,10 kn

Redoviti mjesečni izdatci:

1. Plaće namještenika.....	1.950. – kn
2. Mirovinski zavod Merkur, Okružni ured.....	50. – kn
3. Porez na plaće.....	50. – kn
4. Najam.....	300. – kn

Zavod je postao pasivan najviše uslijed seljačkih dugova, a pošto tada nije poslovao, a plaćao je kamate na uloške, nije mogao postići nikakve dobitke.

Mjesečni troškovi zavoda:

Beriva činovniku i podvorniku:.....	1.950. – kn
Službenički porez.....	60. – kn
Okružna blagajna.....	50. – kn
Biljezi, poštarine, takse.....	100. – kn
Članarina Savezu novčarskih zavoda.....	1.000. – kn

Razni sitni izdaci.....50. – kn
Ukupno:.....3.275. – kn

Mjesečna stanarina za bankovne prostorije iznosila je 300. – kn, a porezni tereti zavoda mjesečno 100. – kn. Prema tome, mjesečni pregled zavodskih troškova iznosio je:

Beriva i troškovi.....3.275. – kn
Stanarina.....300. – kn
Porezi.....100. – kn
Ukupno:.....3.675. – kn

Prema navedenom Izvješću o imovnom stanju zavoda, na dan 21. travnja 1942. inventar (našastar) zavoda sastojao se od: 3 pisaća stola, 2 obična stola, 1 stojeći pisaći stol, 10 stolica, 1 divan, 2 fotelje, 1 obična klupa, 1 čelična blagajna tipa Wertheim, 1 pisaći stroj tipa Continental, 1 zidni sat, 2 zidne slike i 1 staklena stijena sa šalterom. Ukupna vrijednost inventara prema knjigama iznosila je 66. – kn, a tadašnja faktična vrijednost bila je cca 20.000. – kn.

Iznos preuzetih dužnika zavoda (zemljičaradnici) na koje je zavod primao otplatne anuitete (Privilegovana agrarna banka) bio je 890.347,91 kn. Vjerovnici zavoda bili su isključivo ulagači (146 uloga na knjižice) u iznosu od 1,294.458,34 kn.

Dužnici zavoda bili su sljedeći (sveukupno 131.395. – kn):

1. Na mjenicama (ukupno 180.695. – kn): Antonija Nemeč (400. – kn), Anka Bartol (2.000. – kn), Franjo Ilovar (5.800. – kn), Petar Rajković (11.000. – kn), Dragutin Brezar (1.940. – kn), Milan Živoder (900. – kn), Ignac Svećnjak (4.000. – kn), Josip i Zvonimir Šintić (26.000. – kn), Josip i Zvonimir Šintić (6.200. – kn), Ivan Jenko (8.672. – kn), Grabner-Stengl (35.500. – kn), Branka Rendulić (22.000. – kn), Franjo Gornik (3.200. – kn), Danica Žnidarić (5.030. – kn), Juraj Stepinac (43.553. – kn).

2. Na hipotekama (ukupno 50.700. – kn): Trg. poglavarstvo općine Jastrebarsko (16.200. – kn), Lovro Kurpez, Varaždin (3.000. – kn), Lovro Kurpez, Varaždin (3.500. – kn), Lovro Kurpez, Varaždin (5.000. – kn), Lovro Kurpez, Varaždin (10.000. – kn), Ante i Alojzija Brkljačić (13.000. – kn).

Stanje bankovnih računa na dan 21. travnja 1942., prema navedenom Izvješću, bilo je sljedeće:

1. Na tekućem računu (Hrvatska poljodjelska banka Zagreb...141.580. – kn
2. Uložak kod Gradske štedionice u Zagrebu.....17.308,24 kn
3. Predani ali još ne preuzeti računi dužnika
zemljičaradnika (Privilegovana agrarna banka u Zagrebu.....40.001,75 kn
Ukupno:.....298.889,99 kn

Upravni povjerenik Pučke štedionice d. d. u Jastrebarskom izradio je 12. lipnja 1942. izvješće za poslovnu godinu 1941. Prema navedenom izvješću, zavod je u godini 1941. primio redoviti IV. anuitet od Privilegovane agrarne banke, ali nastale ratne prilike učinile su, da ova primljena gotovina nije bila upotrebljena za otplatu ulagačima, nego je zadržana u blagajni zavoda za svaki slučaj. Prema tome dana 31. prosinca 1941. iznosilo je stanje blagajne zavoda 97.093,59 kn, a stanje uloga povećalo se prema stanju u godini 1940. za 20.000. – kn radi pripisanih kamata. Privilegovana agrarna banka vratila je tokom godine jedan mjenbeni dug, ne priznajući ga zemljoradničkim, pa je uslijed toga stanje mjenica nešto poraslo, a jednako stanje još nepreuzetih dužnika po Privilegovanoj agrarnoj banci za odnosnu svotu je smanjeno. Ostali računi nisu pokazivali gotovo nikakvu promjenu prema stanju iz godine 1940. Iznos kamata na uloške i ostala režija zavoda kao npr. beriva, stanarina, troškovi itd. bili su veći od primitka, uslijed čega je i godina 1941. iskazivala gubitak od 18.214,66 kn. Kako se na računu gubitka i dobitka nalazio i prijenos gubitka iz godine 1940 (53.728,44 kn), to je koncem 1941. ukupni gubitak iznosio 71.943,10 kn, koji se imao prenijeti na godinu 1942. U tadašnjim prilikama, a također i u okolnostima u kojima se štedionica nalazila, nije bilo nikakvog izgleda za bilo kakvo novo poslovanje. U onakvim prilikama zavod je mogao jedino provodati postepenu likvidaciju svojih obveza prema ulagačima, ali je i to bilo posve ovisno od ulazećih daljnjih anuiteta preuzetih seljačkih dugova po Privilegovanoj agrarnoj banci.⁴⁹

Upravni povjerenik Pučke štedionice d. d. Jastrebarsko obavijestio je 31. srpnja 1942. Odjel za državnu imovinu, navjeru i dugove Državne riznice NDH u Zagrebu, da je na redovitoj glavnoj skupštini dioničara zavoda za poslovnu godinu 1941. održanoj 20. srpnja 1942. donesen, u sporazumu s dr. Mirkom Baglamom, višim rizničkim pristavom, izaslanikom Državne riznice NDH, jednoglasni zaključak o likvidaciji zavoda i time u vezi saziv izvanredne glavne skupštine. Odluka o likvidaciji zavoda stvorena je obzirom na činjenicu, da zavod već godinama uopće nije poslovao i prema svim izgledima nije bilo izgredno da će se više upuštati u ikakve nove poslove. Sukladno sa zaključkom glavne skupštine o likvidaciji, zavod je zamolio Državnu riznicu NDH da mu se odobri saziv izvanredne glavne skupštine dioničara.⁵⁰

Po odobrenju Državne riznice NDH br. 27.662 od 23. kolovoza 1942., dana 31. listopada 1942. u prostorijama Pučke štedionice d. d. u Jastrebarskom održana je izvanredna glavna skupština zavoda. Na skupštini su bili nazočni sljedeći dioničari zavoda (sveukupno 1.180 dionica s 235 glasova): Josip Kovačić (626 dionica s 123 glasa), dr. Juraj Rendulić (115 dionica s 23 glasa), Rudolf Vrbos (50 dionica s 10 glasa), Zvonimir Šintić (25 dionica s 5 glasa), Ivan Kos (100 dionica s 20 glasova), Zvonimir Čop (67 dionica s 13 glasova), Stjepan Štengl Grabner (122

⁴⁹ HR-HDA-215. Dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, Izvještaji o poslovanju Pučke štedionice d. d. u Jastrebarskom u poslovnoj godini 1940. i 1941. izrađeni 12. lipnja 1942., kut. br. 293.

⁵⁰ HR-HDA-215. Dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, spis ur.br. 27662/1942., kut. br. 293.

dionice s 24 glasa), Ivan Kozlovac (25 dionica s 5 glasa) i Josip Novaković (50 dionica s 10 glasova). Na početku skupštine predsjednik Josip Kovačić, pozdravio je sakupljene dioničare, imenovao je Zvonimira Radea voditeljem zapisnika i predložio, da se ovjeroviteljima zapisnika i skrutatorima⁵¹ izaberu Ivan Kos i Ivo Kozlovac, što je skupština jednoglasno prihvatila. Prešavši na zaključak o likvidaciji društva, iznio je predsjednik razloge, zbog kojih je sazvana ova izvanredna glavna skupština, pa je istakao, kako zavod već godinama ne posluje i u tadašnjim prilikama nije imao uopće izgleda, da bi se moglo započeti novim poslovanjem. Kako je najveći dio dužnika zavoda spadao među seljake, to su oni rješenjem zemljičarskih dugova predani i preuzeti po Privilegovanoj agrarnoj banci, pa je njihov ukupan iznos pokrivaio uglavnom obveze zavoda prema ulagačima. S obzirom na navedene okolnosti, predložio je predsjednik skupštine likvidaciju društva i zamolio je prisutne dioničare, da o tome donesu svoju odluku. Dioničari su jednoglasno prihvatili prijedlog o stupanju u likvidaciju društva. U vezi sa zaključenom likvidacijom društva pozvao je predsjednik glavnu skupštinu, da pristupi izboru likvidatora. Nakon provedenog glasovanja izabrani su jednoglasno likvidatorima dotadašnji članovi ravnateljstva, i to: Josip Kovačić, dr. Juraj Rendulić i Ivan Kozlovac.⁵²

U skladu s navedenim, Ravnateljstvo Pučke štedionice d. d. u Jastrebarskom objavilo je u Narodnim novinama, da je zavod 31. listopada 1942. zaključio likvidaciju. Pozvani su vjerovnici zavoda, da u roku od šest mjeseci, od dana ove obavijesti prijave svoje tražbine.⁵³

Na traženje Državne riznice NDH (Odjel za državnu imovinu, navjeru i dugove, Odsjek za novčarstvo) da im se dostave prijepisi odluke o protokolaciji i odluke o odlaganju plaćanja, Pučka štedionica d. d. u Jastrebarskom odgovorila je 19. studenoga 1942. da im se trenutno to ne može dostaviti, jer se u njihove prostorije uselila talijanska vojska, pak su tom prilikom svi njihovi spisi odstranjeni iz poslovnice i pohranjeni u podrumu zgrade. Djelatnicima štedionice bilo je nemoguće doći do odnosnih spisa i da ih pronađu. Upravitelj Pučke štedionice saopćio je da se zavod osim bankovnog posla nikada nije bavio drugim poslovima. Od vremena dobivenog odlaganja plaćanja zavod uopće nije poslovao, jer su gotovo sva njegova potraživanja predstavljala zemljičarske dugove, a jedine obveze zavoda bili su ulošci na knjižice, na kojima nije bilo prometa. Zavod je obavijestio Državnu riznicu NDH da su zaključkom izvanredne glavne skupštine od 31. listopada 1942. stupili u likvidaciju.⁵⁴

Trgovački sud u Karlovcu objavio je 27. studenoga 1942. da je u trgovačkom upisniku za društvene tvrtke određen kod Pučke štedionice d. d. u Jastrebarskom određen upis razvrgnuća društva. Nadalje je određen upis brisanja članova ravnateljstva.

⁵¹ Skrutator – ispitivač, istraživač; brojitelj glasova (kod glasovanja), vidi Klaić, B. *Rječnik stranih riječi, tuđice i posuđenice*. Zagreb: Nakladni zavod Matice Hrvatske (2001), str. 1241.

⁵² HR-HDA-215. Dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, spis ur.br. 37491/1942., kut. br. 293.

⁵³ NN NDH 262(1942).

⁵⁴ HR-HDA-215. Dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, spis ur.br. 38878/1942., kut. br. 293.

teljstva: Stjepana Štengl-Grabnera, Ivana Kosa, Rudolfa Vrbosa, Zvonimira Čopa i Zvonimira Šintića, te upis Josipa Kovačića, dr. Jurja Rendulića i Ivana Kozlovca kao likvidatora.⁵⁵

Sudbeni stol kao trgovački sud u Karlovcu objavio je 11. lipnja 1943. da je u trgovačkom upisniku za društvene tvrtke odredio kod Pučke štedionice d. d. u likvidaciji u Jastrebarskom upis:⁵⁶

1. brisanja povjerenika dr. Krste Trgovčevića iz Jastrebarskog
2. upis povjerenika Ćiril Rilova iz Jastrebarskog
3. upis brisanja bivšeg povjerenika Ćiril Rilova iz Jastrebarskog.

2.4. Likvidacija Pučke štedionice d. d., Jastrebarsko u socijalističkoj Jugoslaviji

Kao što sam već ranije naveo, nova jugoslavenska vlast pristupila je izgradnji socijalističkog novčarskog sustava, stavivši prvo pod kontrolu a onda pod likvidaciju privatna novčarska društva.

Rješenjem o reviziji dozvola za rad privatnih kreditnih ustanova od 20. studenoga 1945., sve privatne kreditne ustanove iz ranije navedenog *Zakona o uređenju i djelovanju kreditnog sistema* od 26. listopada 1945 (banke i njihove podružnice, osiguravajuća poduzeća i njihove podružnice, kreditne zadruge po Trgovačkom zakonu, bankarske radnje i slično) bez obzira da li su poslovale ili ne, odnosno da li su koristile koju zaštitnu mjeru ili ne, bile su dužne da svoju dozvolu za rad podnesu saveznom Ministarstvu financija preko nadležnog zemaljskog Ministarstva financija najkasnije do 31. prosinca 1945. radi revizije. Ukoliko to iz bilo kojeg razloga nisu učinile temeljem ovog Rješenja bile su upućene na likvidaciju, odgovorne osobe su se novčano kažnjavale, a u težim slučajevima protiv njih se otvarao kazneni postupak.⁵⁷

Odjel za kreditne ustanove Ministarstva financija Narodne Republike Hrvatske u Zagrebu dostavio je 21. lipnja 1946. Ministarstvu financija FNRJ u Beogradu pod brojem 57.173/46. podnesak Pučke štedionice d. d. u Jastrebarskom u predmetu revizije dozvole za rad uz mišljenje, da se istoj štedionici ne dozvoli nastavak rada, već uputi u likvidaciju. U vezi s time Ministarstvo financija NRH u Zagrebu predložilo je 7. prosinca 1946. Ministarstvu financija FNRJ u Beogradu pod brojem 3.929-VI-1946. za likvidacijske organe Pučke štedionice: Slavoljuba Wagnera iz Jastrebarskog, kao predstavnika Ministarstva financija FNRJ i predsjednika Likvidacijskog odbora, dr. Rade Radoslava iz Jastrebarskog, kao predstavnika Pučke štedione d. d. Jastrebarsko, te Josipa Fabinca iz Jastrebarskog, kao predstavnika ulagača te štedione.⁵⁸

⁵⁵ NN NDH 12(1943).

⁵⁶ NN NDH 170(1943).

⁵⁷ SL FNRJ 93(1945).

⁵⁸ HR-HDA-620. Upravni arhiv, dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, kut. br. 92.

Prema brutto bilanci sastavljenoj na dan 1. lipnja 1947., brutto aktiva iznosa je 128.241,99, a brutto pasiva 295.416,10 dinara.⁵⁹

Mjениčni dužnici⁶⁰ bili su (sveukupno 5.259,09 dinara): Franjo Ilovar (765,50 dinara), Petar Rajković (1.323,50 dinara), Antonija Nemeč (65,80 dinara), Milan Živoder (123,20 dinara), Danica Žnidarec (594 dinara), Danica Žnidarec (653,72 dinara), Franjo Gornik (407,17 dinara), Ivan Jenko (1.055 dinara), Dragutin Brezar (271,20 dinara).

Stanje vrijednosnih papira bilo je sljedeće (sveukupno 6.366 dinara):

- 1) 7% zajam.....1.966. –
- 2) 3% obveznice za likvidaciju zemljoradničkih dugova.....4.400. –

Prema izvodu iz knjige tekućih računa per 31. lipnja 1946., stanje dugovanja bilo je sljedeće: Hrvatska poljodjelska banka Zagreb (14.725. – dinara)

Izvod iz računa Privilegovane agrarne banke iznosio je 95.521. – dinara.

Prema iskazu hipotekarnih zajmova, stanje dugovanja bilo je sljedeće (sveukupno 5.341,90 dinara): Općina Jastrebarsko (1620. –), Lovro Kurpez (300. –), Lovro Kurpez (350. –), Lovro Kurpez (500. –), Lovro Kurpez (1.000 –), Ante i Alojzija Brkljačić, Reka (1.571,90).

Prema iskazu poslovnog namještaja, štedionica je posjedovala sljedeće (sveukupno 23.100. – dinara): 1 pisači stol (700. – dinara), 1 velika željezna blagajna (20.000. – dinara) i 1 mala pisača mašina-stara (2.400. – dinara).⁶¹

U arhivskom gradivu Narodne banke Jugoslavije – Centrale u Zagrebu sačuvan je, kao raritet, zadnji popis ulagača Pučke štedionice d. d. u Jastrebarskom. Zbog izuzetnog značaja za lokalnu povijest, navodim podatke iz toga dokumenta u potpunosti. Sveukupno je bilo uloženo 195.416,10 dinara, i to: Pavica Budiščak, Malunje (1.284,50 dinara), Josip Katovčić (348,25 dinara), Pecara žeste k.z. Zagreb (578,50 dinara), Ost. Janka Bakšića, Cvetković (161,05 dinara), Sofija Krfin (2.869,55 dinara), Danica Benko, Jastrebarsko (92,60 dinara), Ost. Mike Guština, Vrškovac 1 (31. – dinara), Juro Keinrat, Jastrebarsko (58,75 dinara), F. F. (95,10

⁵⁹ Zakonom o povlačenju i zamjeni okupacijskih novčanica od 5. travnja 1945., uvodi se nova novčana jedinica Demokratske Federativne Jugoslavije – dinar (skraćeno: din), koji se dijelio na 100 para (skraćeno: p). Na teritoriju DFJ povlače se iz opticaja dotadašnje novčanice i zamjenjuju se za novčanice dinara DFJ. Vidi *SL DFJ* 20(1945). Zakonom o tečajevima za povlačenje okupacijskih novčanica i o uredenju obveza na području Hrvatske od 21. lipnja 1945., odredila se zamjena za dinare DFJ. Zamjena novčanica obavila se u vremenu od 30. lipnja do 9. srpnja 1945. i to po sljedećem tečaju: 1.000 kuna = 7 dinara DFJ. Vidi *SL DFJ* 44(1945). Kao primjer usporedbe vrijednosti dinara DFJ u odnosu na druge valute, navodim privremeni tečaj od 11. prosinca 1945., i to: 1 dolar SAD = 50. – dinara DFJ, 1 dolar kanadski = 50. – dinara DFJ, 1 engleska funta = 200. – dinara DFJ, 1 rubalj SSSR = 5. – dinara DFJ, 1 švicarski franak = 10.70 dinara DFJ, 1 francuski franak = 0,25 dinara DFJ. Vidi Uputstvo za provođenje valorizacije i za proknjiživanje u dinare DFJ u vezi sa zamjenom novca od 11. prosinca 1945., *Narodne novine. Službeni list Federalne Hrvatske* (dalje *NN FH*), 1(1946).

⁶⁰ Mjenica je vrijednosni papir (kreditni papir i sredstvo plaćanja) propisana oblika, koji sadržava obvezu isplate određene svote novca. Mjenični dužnik je osoba koja je dužna isplatiti mjeničnu svotu. Vidi *Ekonomski leksikon*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža i Masmedia, 2011., str. 518–519.

⁶¹ HR-HDA-620. Upravni arhiv, dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, kut. br. 92.

dinara), Anka Celić, Reka g. 69 (19,80 dinara), Tereza Orsag, Dragovanjščak (68,10 dinara), Ana Lehpamer, Jastrebarsko (24,50 dinara), Tražbina Nikole Bekelja (31,50 dinara), Ana Habak, Klinča selo (70,10 dinara), Sokol Jastrebarsko (12,75 dinara), Jamčevina Mare ud. Marinčić i drug (83,70 dinara), Ovršna gromada Petar Torba (49,40 dinara), Kapela sv. Duha Jastrebarsko (30. – dinara), Perica (38,50 dinara), Dušan Magdić (634,45 dinara), Dražen Hochsinger (110,30 dinara), Vatrogasno društvo Novaki (14,30 dinara), Josip Dolanjski, Dolanjski jarak 8 (72,65 dinara), Pavao Krkuc, Črnilovac 1 (3.185,85 dinara), Janko Ljubetić, Hrastje 10 (3.928,32 dinara), Filip i Mara Leščanec, Vrškovac 7 (194. – dinara), Dragutin Drabić (28,25 dinara), Stjepan Vađina, Vranovdol 16 (77,65 dinara), Milka Preprotić, Jastrebarsko (1.714,91 dinara), Ivan Kos, Jastrebarsko (181,40 dinara), Danica Pozderac/željeznička stanica Desinec (1.942,07 dinara), Bara Jugović, Hrastje 1 (157,45 dinara), Ignac Kelečić, Jastrebarsko (1.258,02 dinara), Vatrogasno društvo Sv. Jana (17,50 dinara), Miko i Katica Boričević (344,20 dinara), Zlata Ričar, Jastrebarsko (3.162,40 dinara), Jela Prežgaj (305. – dinara), Jelka Sopić, Cvetković 113 (178,95 dinara), Lojza Batušić, Cvetković 55 (2.635,88 dinara), Franjo Biščan, Malunje (27,50 dinara), Franca Krčić (1.560,26 dinara), Stjepan Lončarić, Čabdin (4.094,33 dinara), Dragutin Ivanković, Jastrebarsko (40. – dinara), Mijo Kuharić, Pribić gornji (111. – dinara), Mato Kuharić, Pribić gornji (98,30 dinara), Franjo Stepe, Malunje 1 (4.384,47 dinara), Jagica Sikošek, Jastrebarsko (38,50 dinara), Janko Dumić, Malunje 5 (1.568,60 dinara), dr. Herman Gross, Jastrebarsko (245,50 dinara), Ost. dr. Metela Peklića (1.664,63 dinara), Pepica Fišar, Jastrebarsko (10,75 dinara), Imbro Šegudović, Cvetković 20 (1.269,40 dinara), Hrvatsko pjevačko društvo Javor (1.177,56 dinara), Samostan Jastrebarsko (11,75 dinara), Mirko Kos, Jastrebarsko (134,60 dinara), Janko i Tereza Batušić, Cvetković 61 (2.493,71 dinara), Radničko društvo Jastrebarsko (2.858,84 dinara), Agata Hočevar, Jastrebarsko (151,50 dinara), Andrija Batušić, Cvetković 155 (1.130,20 dinara), Zora Ričar udana Kos, Jastrebarsko (511,90 dinara), Mirko i Lojza Dimnjaković, Cvetković 23 (2.331,21 dinara), Zlatica Janžić, Jastrebarsko (332,90 dinara), Franjo Čeh, Malunje 47 (7.925,35 dinara), Sanja Hochsinger, Jastrebarsko (107,70 dinara), Imbro Šegudović, Cvetković 114 (2.517,88 dinara), Mirko i Franca Šegudović, Cvetković 114 (3.326,25 dinara), Hrvatska čitaonica Jastrebarsko (396,55 dinara), Pčelarska zajednica Jastrebarsko (52,80 dinara), Jamčevina Pučke štedione/J. Matulić (106,65 dinara), Sela Hrašće i Rastoki (151,75 dinara), Pepa Miladin, Sv. Jana (1.294,28 dinara), Janko Dumić, Malunje 7 (190,10 dinara), Vanda Peklić, Jastrebarsko (1.623,80 dinara), Miko Pintarić, Malunje 22 (3.160,38 dinara), Ignac Malešić, Zdihovo 20 (3.200,93 dinara), Mijo Budinščak, Malunje 28 (2.400,98 dinara), Josip Kovačić, Jastrebarsko (17.778,59 dinara), Stjepan Pozderac/stanica Desinec (1.939,48 dinara), Marko Smetko, Stankovo 59 (66,50 dinara), Tomo Rubes, Pavlovcani 34 (41. – dinara), Zvonimir Pintarić, Malunje 22 (1.354,08 dinara), Janko i Bara Fabijanić, Domagović 113 (606,45), Dragica Sečen, Jastrebarsko (71,50 dinara), Josip Jambor (1.085,48 dinara), Slavko Dimnjaković, Cvetković 127 (252,20 dinara), Dragutin

Bauer, Jastrebarsko (101,25 dinara), Ignac Vučinić (100,70 dinara), Tomo Matulin, Klinčaselo 24 (438,60 dinara), Ivan Lesnik, Jastrebarsko (41. – dinara), Janko Batušić, Cvetković 144 (502,15 dinara), Ivan Kozlovac, Jastrebarsko (172,75 dinara), Pododbor Jadranske straže Jastrebarsko (628,85 dinara), Tomo Klopović, Cvetković 22 (59,50 dinara), Udruženje zanatlija Jastrebarsko (10. – dinara), Milan Bereček, Desinec (1.005,28 dinara), Stjepan Matijević, Braslovlje (412. – dinara), Franjo Pavlaković, Cvetković 176 (196,70 dinara), Obrtna zadruga Jastrebarsko (3.646,01 dinara), Kata Stošić, Jastrebarsko (267,75 dinara), Dragutin Korbić, Jastrebarsko (446,35 dinara), Ljubica Medur, Jastrebarsko (12,75 dinara), Lojza Batušić, Cvetković 55 (1.293,66 dinara), Ivan i Lojza Klopović, Cvetković 134 (744,25 dinara), Anka Rade, Jastrebarsko (31. – dinara), Filip i Josipa Borković, Domagović 129 (5.934,30 dinara), Čiril i Pepica Popović, Domagović 31 (3.742,85 dinara), Mirko i Jelka Šegudović, Cvetković 117 (2.631,08 dinara), Tereza Pavlaković, Cvetković 129 (1.021,92 dinara), Stjepan Krfin, Klinčaselo 73 (304,10 dinara), Sredotočna pecara žeste Jastrebarsko (1.153,50 dinara), Utržak sekvestracije Jurković-Slugečić (34,50 dinara), Ivan Pučar, Repišće 36 (66,10 dinara), Pavao Drešar (100,20 dinara), Pavao Vrkljan (432,55 dinara), Ivan i Lojza Klopović, Cvetković (81,90 dinara), Stjepan Krfin, Klinčaselo 73 (6.060,63 dinara), Ružica Kos, Jastrebarsko (2.551,93 dinara), Električna centrala Jastrebarsko (484,95 dinara), Komposesorat Jastrebarsko (608,45 dinara), Tomo Vitković, Čabdin 22 (824,15 dinara), Ivan Lesnik, Jastrebarsko (17. – dinara), Miko i Pepa Popović, Domagović 73 (3.742,85 dinara), Štefica Videtić, Jastrebarsko (615,05 dinara), Stjepan i Franca Batušić, Cvetković 55 (1.441,38 dinara), Mijo Gvozdanić, Ivančići 70 (1.061,08 dinara), Katica Šegudović, Cvetković 18 (29,50 dinara), Jandro Bakšić, Cvetković 186 (3.742,85 dinara), Štefica Matšek, Jastrebarsko (12.956,59 dinara), Lovro i Pepa Povrženić, Prekrižje 6 (288,15 dinara), Zora Gorenc, Jastrebarsko (126,55 dinara), Vlastica Kos, Jastrebarsko (587,55 dinara), Stjepan Cvetić, Volavje 31 (905,80 dinara), Janko Klopović, Cvetković 135 (176,30 dinara), Bara Šopron, Cvetković 160 (1.045,48 dinara), Tomo i Franjo Kavur, Stupnik 45 (8.786,72 dinara), Ivan Blažek, D. Desinec 67 (11. – dinara), Ignac Ljubetić, Hrastje 7 (20,50 dinara), Barbara Nežić, Rieka (44. – dinara), Komposesorat Jastrebarsko (7.056,04 dinara), Oblasni voćni i lozni rasadnik D. Rieka (56. – dinara), Valent i Milka Batušić, Cvetković (3.742,85 dinara), Bara Borković, Cvetković 233 (1.050,28 dinara), Ljubica Paulić, Jastrebarsko (2.457,78 dinara), Ivan Ljubetić, Hrastje 10 (3.742,85 dinara), Zaklada Mije Balaša (24,50 dinara), Franca Jagunić, Prodindol 36 (22,50 dinara), Z. Z. Cvetković (1.209,40 dinara), Općina Krašić (651,80 dinara), Z. Z. Kupčina g. (112,30 dinara), Općina Sv. Jana (272,85 dinara), Općina Vivodina (167,65 dinara), Općina Kalje 8537,55 dinara) i Općina Sošice (580,45 dinara).⁶²

Prema izvješću Pučke štedionice u likvidaciji u Jastrebarskom upućenom 28. lipnja 1946. Financijskom odjelu Kotarskog narodnog odbora Jastrebarsko, vidljivo je da štedionica od 1941. nije radila. Nekadašnje poslovne prostorije zauzete

⁶² HR-HDA-620. Upravni arhiv, dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, kut. br. 92.

su od okupatorske vojske, a namještaj je raznesen i uništen. Niti su postojale ikakve prostorije štedionice, niti je uopće itko bio zaposlen u istoj. Imovina štedionice bile su tražbine protiv zemljoradnika koje su sve od štedionice, temeljem *Uredbe o zemljoradnicima*, preuzete po bivšoj Privilegovanoj agrarnoj banci i njoj predane. Štedionica nije mogla isplatiti uloške, jer nije imala nikakve gotovine niti prihoda, a niti protuvrijednost za Privilegovanoj agrarnoj banci ustupljene zemljoradničke tražbine. Zbog toga ova štedionica, dok nije primila od države naplatu za svoje PAB ustanovljene tražbine, nije mogla pristupiti likvidaciji niti bilo što raditi. Uslijed ratnih prilika, štedionica je zametnula svoju dozvolu za rad i nije je mogla naći, jer je okupator razvukao njezin namještaj i arhivu.⁶³

Okružni sud za grad Zagreb objavio je 18. lipnja 1947. da je u trgovačkom registru za društvene tvrtke kod Pučke štedionice d. d. Jastrebarsko u likvidaciji upisana likvidacija temeljem rješenja Ministarstva financija FNRJ od 9. siječnja 1947. br. VII-25.949-46. i upis Likvidacijskog odbora: Slavoljub Wagner iz Jastrebarskog kao predsjednik i predstavnik Ministarstva financija FNRJ, dr. Rade Radoslav iz Jastrebarskog kao član i predstavnik kreditne ustanove i Josip Fabinc iz Jastrebarskog kao član i zastupnik ulagača. Podjedno su brisani dotadašnji likvidatori: Josip Kovačić, dr. Juraj Rendulić i Ivan Kozlovac.⁶⁴

Rješenjem o razrješenju likvidacionih organa i imenovanju likvidatora kod privatnih kreditnih poduzeća u likvidaciji od 14. lipnja 1948., razriješeni su dužnosti likvidacijski organi Pučke štedionice d. d. Jastrebarsko, a za likvidatora je postavljena Narodna banka FNRJ – Centrala za Hrvatsku. Likvidacijski odbori razriješeni dužnosti ovim rješenjem trebali su odmah predati cijelo poslovanje novopostavljenom likvidatoru.⁶⁵

Pošto likvidacijski organ privatnih kreditnih ustanova u likvidaciji nije uspio provesti likvidaciju do isteka roka u kojem ju je imao završiti, *Rješenjem o preuzimanju aktive i pasive privatnih kreditnih ustanova u likvidaciji* od 18. lipnja 1948. država je preuzela cjelokupnu aktivu i pasivu Pučke štedionice d. d. Jastrebarsko.⁶⁶

Narodna banka FNRJ, Centrala za NR Hrvatsku u Zagrebu kao likvidator Pučke štedionice d. d. Jastrebarsko predložila je završnu likvidacijsku bilancu per 24. lipnja 1948., i to:⁶⁷

AKTIVA:

Gotovina.....	23.651,90 dinara
3%-tne obveznice državnog konvertiranog duga.....	96.000. – dinara
Ukupno:.....	119.651,90 dinara

⁶³ Isto.

⁶⁴ NN NRH 81(1947).

⁶⁵ NN NRH 48(1948).

⁶⁶ NN NRH 50(1948).

⁶⁷ HR-HDA-620. Upravni arhiv, dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, kut. br. 92.

PASIVA:

Predvidivi troškovi likvidacije.....	6.409,38 dinara
Porez.....	23.000. – dinara
Ulošci na knjižice do visine od 5.000 dinara s 70%	
Na 128.917,88 dinara.....	<u>90.242,52 dinara</u>
Ukupno:.....	119.651,90 dinara

Dana 24. lipnja 1948. u poslovnici Narodne banke FNRJ, filijala Jastrebarsko načinjen je zapisnik o primopredaji cjelokupne imovine (knjiga, arhive, itd.) Pučke štedionice d. d. u Jastrebarskom po Likvidacijskom odboru (Slavoljub Wagner i Josip Fabinc) kao predavaocu i Narodne banke FNRJ, filijala u Jastrebarskom, po direktoru Mihovilu D. Kriškoviću, kao primaocu. Filijala Narodne banke FNRJ u Jastrebarskom preuzela je sljedeće:⁶⁸

1. Knjiga blagajne s gotovinom od 5.680,90 dinara, te 17.971 – dinara na tekućem računu Narodne banke FNRJ, filijale u Jastrebarskom, broj 604.202, zajedno s blagajničkim priložima
2. 192 komada po 500. – dinara 3% obveznice konvertiranog duga FNRJ 96.000. – dinara
3. Iskaz mjeničnih dužnika s 6 mjenica na 2.425,92 dinara valoriziranih
4. Knjiga tekućih računa
5. Iskaz hipotekarnih dužnika na 3.770. – dinara
6. Iskaz prodanih pokretnina
7. Brutto bilanca i realna bilanca s priložima
8. Pečat banke
9. Osim navedenog, bilo je starih knjiga i arhive spremljene zajedno s arhivom Jastrebarske dioničke štedionice.

Dana 26. lipnja 1948. Bankovno odjeljenje Ministarstva financija Narodne Republike Hrvatske odobrilo je pod brojem 10.618-I-1-1948. završnu likvidacijsku bilancu Pučke štedionice d. d. Jastrebarsko per 24. lipnja 1948. Navedeno Ministarstvo ustvrdilo je da je na temelju bilance imovina štedionice dostajala samo za pokriće predvidivih troškova likvidacije, poreza i uložaka na knjižice do visine od Din 5.000. – sa 70%-tnom kvotom, dočim ostali ulagači, vjerovnici i dioničari uopće nisu podmirivani, jer štedionica nije raspolagala više s daljnjom imovinom. Trebalo je objaviti u *Narodnim novinama* da je završna likvidacijska bilanca odobrena, kao i način isplate ulagačima. Pošto je cjelokupna imovina, kao i obaveze te štedionice, preuzeta po državi u smislu propisa člana 10. *Uredbe o reviziji dozvola*

⁶⁸ HR-HDA-620. Upravni arhiv, dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, Zapisnik o primopredaji od 24. lipnja 1948., sv. br. 146.

za rad i likvidaciji privatnih kreditnih poduzeća, to je u svrhu završetka likvidacije bilo potrebno izvršiti sljedeće:

1/ Preuzeti cjelokupnu aktivu, koja se sastojala iz: gotovine u iznosu od 23.651,90 dinara.

2/ Preuzeti 3%-tne obveznice k. g. i položiti ih kod Državne investicione banke, Zagreb, za račun Direkcije dugova, Beograd, a u smislu propisa člana 26. točka 4. *Pravilnika o postupku likvidacije privatnih kreditnih poduzeća*.⁶⁹

3/ Podmiriti dotadašnje likvidacijske troškove, a prema obračunu Likvidacijskog odbora. Na teret istog iznosa trebalo je isplatiti dotadanjem Likvidacijskom odboru u ime nagrade 2.000. – dinara, a prema posebnom rješenju, koje je bilo priloženo.

4/ Glede označenog poreza od 23.000. – dinara, isti predbježno nije trebalo podmiriti i po tom pitanju Ministarstvo financija trebalo je dati posebnu uputu Kotarskom narodnom odboru, Odjel financija, Jastrebarsko.

5/ Preuzeti uloške na knjižice u iznosu od 90.242,52 dinara, kao 70%-tnu kvotu štednih uložaka do visine od 5.000. – dinara na 128.917,88 dinara i postupiti u smislu propisa člana 22. točka 2. *Pravilnika o postupku likvidacije privatnih kreditnih poduzeća*. Ministarstvo financija istaklo je, da donosioc uložnice, ako ista nije glasila na njegovo ime, prigodom predočjenja treba dokazati da je dotična uložnica zaista njegovo vlasništvo /dosudnica, punomoć, cesija itd./. Svaki ulagač, prigodom predočjenja uložnice, morao je dati pismenu izjavu, da njegova imovina nije konfiscirana, sekvestrirana ili nacionalizirana, odnosno, da se protiv njega ne vodi nijedan od tih postupaka.

6/ Za nastalu razliku između gotovina i naprijed navedenih isplata u iznosu od 73.000. – dinara trebalo je teretiti tekući račun Ministarstva financija FNRJ.

⁶⁹ Pravilnikom o postupku likvidacije privatnih kreditnih poduzeća od 11. srpnja 1946., Pravilnikom o izmjeni čl. 7. Pravilnika o postupku likvidacije privatnih kreditnih poduzeća od 5. prosinca 1946., Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o postupku likvidacije privatnih kreditnih poduzeća od 14. lipnja 1947., te Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o postupku likvidacije privatnih kreditnih poduzeća od 16. prosinca 1947., propisao se postupak likvidacije navedenih institucija. Provođenje likvidacije po propisima ovog Pravilnika povjerio se likvidacijskom odboru od tri člana ili jednom od kreditnih poduzeća (u Hrvatskoj je to bila Narodna banka FNRJ – Centrala za Hrvatsku). Likvidacijske organe u početku je postavljao i razrješavao ministar financija FNRJ po saslušanju ministarstva financija narodne republike, da bi se kasnije ta nadležnost do kraja prenijela na ministra financija narodne republike, odnosno na ministarstvo financija narodne republike. Svi spisi i knjige kreditnih poduzeća likvidacijski organi pohranili su na sigurno mjesto koje je odredio nadležni narodni sud i koje su se čuvale deset godina. Temeljem čl. 22. toč. 2. Pravilnika, iznimno su tražbine po ulozima na štednju prenesene na narodnu banku FNRJ u iznosima utvrđenim u završnoj likvidacijskoj bilanci. Narodna banka izdala je ulagačima uložne knjižice pod istim uvjetima koji su bili ugovoreni s kreditnim poduzećem u likvidaciji, a u granicama postojećih propisa. Ulozi preneseni na Narodnu banku FNRJ izjednačeni su u potpunosti s ostalim ulozima kod Narodne banke FNRJ. Narodna banka izdala je ulagaču svoju uložnu knjižicu tek pošto joj je on predao uložnu knjižicu bivšeg privatnog kreditnog poduzeća odnosno sudsku odluku o poništenju te uložne knjižice. Temeljem čl. 26. toč. 4. Pravilnika, državni vrijednosni papiri privatnih kreditnih poduzeća u likvidaciji predani su Direkciji dugova pri Državnoj investicionoj banci. Vidi *SL FNRJ* 57(1946), *SL FNRJ* 102(1946), *SL FNRJ* 53(1947), *SL FNRJ* 3(1948).

7/ Štedionica je, radi neutjerivosti, otpisala izvjesne dužnike, stoga je trebalo preuzeti sve spise, odnoseće se na te dužnike, i nastojati ih unovčiti.

8/ Potrebit arhiv štedionice trebalo je preuzeti i pohraniti na sigurnom mjestu, uz izvješće Ministarstvu financija, gdje je pohranjena.

Konačno, Ministarstvo financija primijetilo je, da je štedionica otpisala neutjerive dužnike, stoga je iz preostale imovine podmirila tek predvidive troškove likvidacije, porez i uloške na knjižice do visine od 5.000. – dinara sa 70%, dočim za preostale ulagače, vjerovnike i dioničare nije uopće ništa preostalo.

O izvršenju navedenog trebalo je podnijeti izvješće Ministarstvu financija zaključno do 5. srpnja 1948.⁷⁰

Narodna banka FNRJ, Centrala za Narodnu Republiku Hrvatsku, kao likvidator, poslala je 29. lipnja 1948. izvješće Ministarstvu financija NRH (Opće odjeljenje-Kreditne ustanove). Narodna banka je, posredstvom svoje podružnice u Jastrebarskom, preuzela od dotadašnjih likvidatora spomenute štedionice svu raspoloživu imovinu, knjige, arhiv itd. O tome je sačinjen primopredajni zapisnik. Knjige i tekući arhiv upućeni su Narodnoj banci u Zagreb. Narodna banka obavijestila je Ministarstvo financija da predaje oglas Narodnim novinama u svrhu objelodanjenja, da je likvidacija završena. Priložili su i primjerak oglasa. Glede isplate likvidacijskih troškova i uložaka na knjižice Narodna banka se obvezala da će postupati u smislu uputa Ministarstva. Isto tako trebali su preuzeti nenaplaćene dužnike i nastojati da ih naplate. Temeljem navedenog, Narodna banka zamolila je Ministarstvo financija da odrede kod Okružnog suda u Zagrebu, da se Pučka štedionica d. d., Jastrebarsko, briše iz trgovačkog registra.⁷¹

Narodna banka FNRJ-Centrala za NR Hrvatsku u Zagrebu kao likvidator Pučke štedionice d. d. Jastrebarsko objavila je 29. lipnja 1948. da je likvidacija navedene štedionice završena po propisima *Pravilnika o postupku likvidacije privatnih kreditnih poduzeća*. Pozvani su svi ulagači po štednim knjižicama spomenute štedionice, da u svrhu zamjene predaju svoje uložnice Narodnoj banci FNRJ, filijala Jastrebarsko, počevši od 20. kolovoza 1948.⁷²

Rješenjem Ministarstva financija FNRJ br. VII 25.949/46. od 8. siječnja 1947. određena je likvidacija Pučke štedionice u Jastrebarskom i postavljen je likvidacijski odbor od 3 osobe. Rješenjem ovog Ministarstva br. 10.010-I-1-1948. od 14. lipnja 1948. razriješen je dužnosti dotadašnji likvidacijski odbor, a za likvidatora spomenute štedionice postavljena je Narodna banka FNRJ-Centrala za NR Hrvatsku. Pošto je Narodna banka FNRJ-Centrala za NR Hrvatsku u Zagrebu kao likvidator spomenute štedionice podnijela izvješće od 29. lipnja 1948. da je likvida-

⁷⁰ HR-HDA-620. Upravni arhiv, dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, kut. br. 92.

⁷¹ HR-HDA-620. Upravni arhiv, dosje: Jastrebarska dionička štedionica d. d. u Jastrebarskom, dopis br. XI/3 Likv. st. posl. P/pt od 29. lipnja 1948., sv. br. 146.

⁷² HR-HDA-620. Upravni arhiv, dosje: Jastrebarska dionička štedionica d. d. u Jastrebarskom, kut. br. 75. Također, vidi i *NN NRH* 56(1948).

cija štedionice završena, to je Bankovno odjeljenje Ministarstva financija Narodne Republike Hrvatske razriješilo 2. srpnja 1948. pod brojem 11.105-I-1-1948. Narodnu banku FNRJ-Centralu za NR Hrvatsku dužnosti likvidatora Pučke štedionice u likvidaciji u Jastrebarskom. Ujedno je predloženo Okružnom narodnom sudu u Zagrebu brisanje spomenute štedionice iz trgovačkog registra. Isto tako izviješćen je sud, da su arhiva i knjige spomenute štedionice pohranjene kod Narodne banke FNRJ-Centrale za NR Hrvatsku u Zagrebu.⁷³

Okružni sud za grad Zagreb objavio je 14. srpnja 1948. pod brojem Fi: 17-33-26 da je u trgovačkom registru za društvene tvrtke kod Pučke štedionice d. d. u likvidaciji u Jastrebarskom upisano brisanje iste nakon dovršene likvidacije.⁷⁴

3. Bankarska radnja Pollak Ladislav, Jastrebarsko (1904–1941)

Kr. kotarska kao obrtna oblast prve molbe u Jastrebarskom izdala je 3. kolovoza 1904. Ladislavu Pollaku,⁷⁵ stanovniku Jaske, pod brojem 7.085/1904. obrtnu iskaznicu za obavljanje bankovnog obrta. Pošto je Ladislav Pollak propisanim ispravama navedenim u Zakonskom članku XVII. iz godine 1884. dokazao, da ima pravo na obavljanje ovoga obrta, to je on upisan pod br. 7/D u obrtni upisnik.⁷⁶

Kr. sudbeni stol kao trgovački sud u Zagrebu upisao je 12. kolovoza 1904. u trgovački registar za inokosne tvrtke pod brojem R. 450/1-1904. trgovačku tvrtku: Ladislav Pollak, bankovni posao u Jaski, kojoj je vlasnik bio Ladislav Pollak i koju je sam potpisivao.⁷⁷

Kr. sudbeni stol kao trgovački sud u Zagrebu upisao je 17. siječnja 1905. nadopunu upisa tvrtke Ladislav Pollak, bankovni posao u Jaski time da je tvrtku potpisivao vlasnik Ladislav Pollak s L. Pollak.⁷⁸

Na zamolbu Saveza novčanik i osiguravajućih zavoda Kraljevine SHS br. 1.676 od 7. prosinca 1923., Generalni inspektorat Ministarstva financija objavio je pod brojem 47.694 popis mjenjača ovlaštenih za trgovanje valutama. Jedan od ovlaštenih mjenjača bio je i Ladislav Pollak iz Jaske.⁷⁹

Kako je do godine 1926. došlo do znatnih promjena u pogledu ovlaštenih banaka i radnji za rad devizama i valutama, zamolio je Savez novčanik i osiguravajućih

⁷³ HR-HDA-620. Upravni arhiv, dosje: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko, kut. br. 92.

⁷⁴ NN NRH 73(1948).

⁷⁵ Prema podacima koje je predao 24. lipnja 1941. Uredu za obnovu privrede Ministarstva narodnog gospodarstva NDH, vidljivo je da je Ladislav Pollak rođen 27. kolovoza 1881. u Jastrebarskom. Polak je rođen kao židov (Mojsijeva vjera), da bi godine 1905. prešao na rimokatoličku vjeru. Bio je oženjen Bertom Pollak, rođenom Matšek, rimokatoličke vjere. Bio je otac dvoje djece. Živio je u Jastrebarskom na kućnom broju 116. Bio je posjednik i bankar, vlasnik bankovnog posla i ciglane. Bankarska radnja nalazila se na adresi Jastrebarsko, kbr. 134. Vidi HR-HDA-1076. Dosje br. 3594/1. Pollak Ladislav.

⁷⁶ HR-HDA-215. Dosje: Bankarska radnja Pollak Ladislav Jastrebarsko, kut. br. 257.

⁷⁷ NN 196(1904).

⁷⁸ NN 32(1905).

⁷⁹ HR-HDA-532. Hrvatska poljodjelska banka d. d. Zagreb (1901–1949), Izvještaj Saveza novčanik i osiguravajućih zavoda Kraljevine SHS Zagreb br. 2, godina 1924., str. 36–38.

zavoda Kraljevine SHS Generalni inspektorat za najnoviji takav popis, te mu je isti i poslan sa stanjem od 1. siječnja 1926. U navedenom popisu ovlaštenih radnji s valutama pod brojem 41 spominje se i Ladislav Pollak iz Jaske.⁸⁰

Temeljem *Zakona o radnjama* iz studenoga 1931., a po naredbi bana, načelnik Odjeljenja za trgovinu, obrt/zanatstvo/ i industriju Kr. banske uprave Savske banovine u Zagrebu izdao je 10. lipnja 1934. pod brojem 9.457 dozvolu temeljem koje je dozvoljeno Ladislavu Pollaku da može obavljati postojeću radnju-bankarski posao. Ime pod kojim se radnja od tada vodila bilo je: Bankarska radnja Pollak Ladislav. Sjedište radnje bilo je u mjestu Jastrebarsko, općina Jastrebarsko, srez Jastrebarsko Savske banovine.

Ova je dozvola odlukom br. 29.383/1936. od 5. studenoga 1936. nadopunjena time, da se imalac ove dozvole mogao baviti i mjenjačkim poslovima.⁸¹

O stanju svoga bankovnog posla Ladislav Pollak obavijestio je 24. lipnja 1941. Ured za obnovu privrede Ministarstva narodnog gospodarstva NDH. Prema njegovim riječima, vlastiti kapital kod bankovnog posla mijenjao se od godine do godine, već prema tome da li se dobitak priklapao kapitalu ili gubitak odbijao. Njegovе obveze prema drugim osobama odnosile su se na uloške koji su na dan 5. lipnja 1941. iznosile 55.427,89 dinara, te ih je poimenično i specificirano s naznakom svote iznosio.

Sljedeći ulagači imali su svoja potraživanja: dr. Ivan Krajač 13,80 dinara, Vilko Marion 196,50 dinara, Magda Jagunić 263 dinara, Petar Pavlak 4.800 dinara, Vjekoslav Mader 20 dinara, Pavao Bedić 300 dinara, Dragutin Hlača 5.752,10 dinara, Vilim Leinich 336,05 dinara, Berta Pollak 3300,44 dinara, Franjo Matulin 1.000 dinara, Jela Gradski 7.000 dinara, Petar Braje 12.541 dinara, Mijo Tandarić 4.000 dinara, Kata Stošić 5.300 dinara, Terezija Lukšić 2.605 dinara, Ignac Pavlak 5.300 dinara.

Potraživanja Ladislava Pollaka kod drugih osoba odnosila su se na mjenice i to 12 komada bianco u ukupnom iznosu od 21.337,50 dinara, i to: Mirko Dolanjski 6.737,50 dinara, Mijo Klasić 1.900 dinara, Vjekoslav Gagliardi 2.000 dinara, Franjo Smoković 1.300 dinara, Vjekoslav Gagliardi 1.000 dinara, Mijo Cvetetić 500 dinara, Stjepan Samac 350 dinara, Stjepan Jurinić 250 dinara, Franjo Bradica 1.500 dinara, Pavao Kokot 1.000 dinara, Franjo Ljubanović 3.800 dinara.

Pod stavkom »vrijednostni papiri« nalazile su se dionice Jastrebarske dioničke štedionice koja nije isplaćivala dividende i bila je pod zaštitom, te im je tadašnja vrijednost bila manja. Isto je stanje bilo i kod dionica Pučke štedionice u Jastrebarskom.

U vrijednosnim papirima bila je sadržana svota od 278.050 dinara za bonove Privilegovane agrarne banke u Beogradu, na koji iznos su bonovi glasili, dočim

⁸⁰ HR-HDA-532. Izvještaj Saveza novčanih i osiguravajućih zavoda Kraljevine SHS Zagreb br. 1, godina 1926., str. 10.

⁸¹ HR-HDA-215. Dosje: Bankarska radnja Pollak Ladislav Jastrebarsko, kut. br. 257.

je tada bila problematična vrijednost istih. Kao potraživanje Ladislava Pollaka izvrštena je svota glasom obračuna s Privilegovanom agrarnom bankom u iznosu od 44.513,96 dinara za PAB-u predane, ali još neobračunate zemljoradničke dugove, koja stavka je isto tako bila problematične vrijednosti. Uslijed toga može se uzeti, da je cijela glavnica bila u pitanju.⁸²

Na temelju *Zakonske odredbe o imenovanju povjerenika kod privrednih poduzeća*⁸³ od 19. travnja 1941. i *Zakonske odredbe o dužnostima i pravima povjerenika imenovanih kod privrednih poduzeća* od 16. svibnja 1941., Državno ravnateljstvo za gospodarstvenu ponovu NDH u Zagrebu donijelo je 11. srpnja 1941. pod brojem 16.297/1941. rješenje da se kod poduzeća Pollak Ladislav, bankovno i industrijsko poduzeće u Jastrebarskom za nadzornog povjerenika postavi Ivo Kozlovac iz Jastrebarskog. Imenovani povjerenik u svome radu postupao je prema uputama Državnog ravnateljstva za gospodarstvenu ponovu NDH. Povjerenik je nadzirao cjelokupno poslovanje poduzeća. Svi njegovi nalozi bili su obvezatni za poduzeće, upravu i namještenike poduzeća.⁸⁴

Ukupna imovina Ladislava Pollaka, kao i njegovih poduzeća krajem srpnja 1941., prigodom preuzimanja dužnosti nadzornog povjerenika kod tvrtke Pollak Ladislav bankovno i industrijsko poduzeće, Jastrebarsko, bila je sljedeća:⁸⁵

I. Gotovina:

nađena kod Pollaka u stanu.....29.000 kn
u Poreznom uredu, Jastrebarsko.....28.000 kn
Ukupno: 57.000 kn

II. Mjenice:

12 bianko mjenica.....21.337,50 kn

III. Vrijednosni papiri:

192 dionice Jastrebarske dioničke štedionice d. d.⁸⁶

⁸² HR-HDA-1076. Dosje br. 3594/1. Pollak Ladislav, Prijava imetka židova Uredu za obnovu privrede Ministarstva narodnog gospodarstva NDH, Posebni popis k Obrascu 2 za Bankovni posao Ladislav Pollak Jastrebarsko, 24. lipnja 1941.

⁸³ Zakonskom odredbom o imenovanju povjerenika kod privrednih poduzeća od 19. travnja 1941., dužnost povjerenika u privrednim poduzećima i ustanovama mogli su obavljati samo oni povjerenici, koji su bili postavljeni po Ministarstvu narodnog gospodarstva NDH. Povjerenici, koji nisu bili postavljeni u smislu ove Odredbe, razriješeni su dužnosti časom njenog stupanja na snagu. Vidi *Narodne novine. Službeni list Države Hrvatske* (dalje *NN DH*), 7(1941).

⁸⁴ HR-HDA-1076. Dosje br. 3594/1. Pollak Ladislav.

⁸⁵ HR-HDA-1076. Dosje br. 3594/1. Pollak Ladislav.

⁸⁶ 192 komada dionica Jastrebarske dioničke štedionice u vlasništvu Ladislava Pollaka bile su: 36–40, 46–50, 72, 74 i 75, 83–102, 107–112, 118–122, 125 i 126, 148–152, 219–229, 250 i 251, 288–297, 308–312, 347 i 351, 355, 369–373, 376–378, 391–400, 584–591, 725–800, 1145–1151, 1474 i 1475, vidi HR-HDA-1076. Dosje br. 3594/1. Pollak Ladislav, Prijava imetka židova Uredu za obnovu privrede Ministarstva narodnog gospodarstva

5 dionica Pučke štedionice u Jastrebarskom⁸⁷
90 bonova Privilegovane agrarne banke⁸⁸

IV. Zemljoradnički dugovi predani PAB na obračun.....44.513,96 kn

V. Uložnice:

Jastrebarska dionička štedionica d.d.....2.704 kn
Trgovačka banka, Zagreb.....1.286,92 kn
Ukupno: 3.990,92 kn

VI. Vino i rakija:

112 hl bijelog vina
6 hl crnog vina
6 hl rakije

VII. Srebro:

Oko 11 kg starog srebrnog novca

VIII. Ulošci:

Ulošci ulagača Banke Pollak Ladislav iznosili su.....55.427,89 kn

Odlukom Državnog ravnateljstva za ponovu Nezavisne Države Hrvatske br. 66.210 od 25. listopada 1941., riješeno je da se kod tvrtke: Pollak Ladislav, bank. ind. poduzeće u Jastrebarskom za nadzornog povjerenika imenuje Ćiril Rilov iz Jastrebarskog. Imenovani povjerenik u svome radu postupao je u svemu prema uputama Državnog ravnateljstva za ponovu i prema propisima *Zakonske odredbe o dužnostima i pravima povjerenika imenovanih kod privrednih poduzeća*. Povjerenik je imao pravo nadzora nad cjelokupnim poslovanjem poduzeća. Sve njegove odre-

---

NDH, Poseban popis vrijednosnih papira k Obrascu 2 za Bankovni posao Ladislav Pollak Jastrebarsko, 24. lipnja 1941.

⁸⁷ 5 komada dionica Pučke štedionice d. d. Jastrebarsko u vlasništvu Ladislava Pollaka bile su: 886–890. Vidi HR-HDA-1076. Dosje br. 3594/1. Pollak Ladislav, Prijava imetka židova Uredu za obnovu privrede Ministarstva narodnog gospodarstva NDH, Poseban popis vrijednosnih papira k Obrascu 2 za Bankovni posao Ladislav Pollak Jastrebarsko, 24. lipnja 1941.

⁸⁸ 90 komada bonova za isplatu zemljoradničkih dugova u vlasništvu Ladislava Pollaka bili su: ser. II. br. 2089–2097, ser. III. br. 14491457, ser. IV. br. 1459–1467, ser. V. br. 1212–1220, ser. VI. br. 1225–1233, ser. VII. br. 1088–1096, ser. VIII. br. 1020–1028, ser. IX. br. 979–987, ser. X. br. 1266–1274, ser. XI. br. 1243–1251. Svaka serija glasila je na Din 27.805, dakle za 10 serija ukupno Din 278.050. Vidi HR-HDA-1076. Dosje br. 3594/1. Pollak Ladislav, Prijava imetka židova Uredu za obnovu privrede Ministarstva narodnog gospodarstva NDH, Poseban popis vrijednosnih papira k Obrascu 2 za Bankovni posao Ladislav Pollak Jastrebarsko, 24. lipnja 1941.

dbe bile su obvezatne za poduzeće, upravu i namještenike poduzeća. Istodobno je ovom odlukom razriješen dužnosti Ivo Kozlovac iz Jastrebarskog, koji je bio postavljen odlukom ovog Ravnateljstva br. 16.297 od 11. srpnja 1941.

Godine 1942, a u skladu s *Obrtnim zakonom* stekli su se uvjeti za prestanak obrtnice jer je prošla godina dana od kako bankarska radnja nije poslovala jer je u njenim prostorijama bio smješten Ustaški logor. Također, u dokumentima se spominje da ista radnja nije poslovala od početka rata s obzirom da je vlasnik bio židov.⁸⁹

Prilikom preuzimanja dužnosti povjerenika kod tvrtke Pollak Ladislav u Jastrebarskom, načinjen je 26. siječnja 1942. zapisnik. Nazočni su bili Ćiril Rilov, sudac Kotarskog suda i Ivan Kozlovac, student Ekonomsko-komercijalne visoke škole. Prema izjavi Ivana Kozlovca, on je Odlukom Državnog ravnateljstva za ponovu br. 66.210/41. od 25. listopada 1941. razriješen dužnosti nadzornog povjerenika kod tvrtke Pollak Ladislav, bankovnog i industrijskog poduzeća u Jastrebarskom, te je istom odlukom za nadzornog povjerenika imenovan Ćiril Rilov, sudac Kotarskog suda u Jastrebarskom. Koncem mjeseca srpnja 1941. Ivan Kozlovac preuzeo je dužnost nadzornog povjerenika, te je kao takav i položio prisegu kod Kotarske oblasti u Jastrebarskom. Odmah kod preuzimanja te dužnosti ustanovio je, da je Bankovno poduzeće Pollak Ladislava bilo u stvari mala seoska mjenjačnica, koja je prestala raditi još prije, nego je preuzeo dužnost nadzornog povjerenika. Ova mjenjačnica nije imala niti svoje prostorije, jer je u ranije njezine prostorije uselio Ustaški logor. Navedena radnja nije imala nikakvih namještenika, te je posao potpuno mirovao.⁹⁰

⁸⁹ HR-HDA-215. Dosje: Bankarska radnja Pollak Ladislav Jastrebarsko, spis ur.br. 26893/1942. i 20654/1942., kut. br. 257.

⁹⁰ Odmah kod preuzimanja dužnosti povjerenika, Ivan Kozlovac ustanovio je, da industrijsko poduzeće Pollak Ladislava, osim bankarske radnje, sačinjava i jedna ciglana u selu Gornja Reka blizu Jastrebarskog, koja ciglana već onda nije radila, jer su odmah na početku tamo doselili talijanski vojnici i smjestili svoje konje. Obrtna iskaznica za ciglanu (Produkcija opeke, crijepa i cementne robe, Ladislav Pollak, Jastrebarsko) izdana je 27. ožujka 1920. pod brojem 2449/1920. Tvorničke zgrade ciglane nalazile su se u selu Doljna Rieka, općina Desinec, kotar Jastrebarsko. Na ciglanskom predprostoru (dvorištu) sagrađene su tri barake, koje su služile za ukonačenje talijanske vojske prilikom njena dolaska, a poslije za smještaj djece ratom unesrećenih obitelji. Ivan Kozlovac je odmah na početku kod preuzimanja dužnosti ustanovio, da je Ladislav Polak bio vlasnik svih nekretnina, na kojima su se nalazila spomenuta poduzeća u jednoj trećini, a u dvije trećine bila je vlasnica njegova žena, koja je bila hrvatske narodnosti i rimokatoličke vjere. Nadalje, Ivan Kozlovac je ustanovio, da je Ladislav Pollak bio vlasnik u jednoj trećini veće površine vinograda i šuma, a također i oranica. Kozlovac nije znao dokle se protezao njegov nadzor nad poslovanjem i imovinom Ladislava Pollaka, pa je u tu svrhu više puta bio kod Državnog ravnateljstva za ponovu, da mu podijeli potrebne upute, kako to propisuje Zakonska odredba od 16. svibnja 1941. Doznao je, da je Ladislav Pollak bez njegove dozvole prodavao vino i druge poljodjelske proizvode, pa je zbog toga trebao potrebne upute. Međutim, on nikada nije dobio upute od strane Državnog ravnateljstva za ponovu i u tom očekivanju on je 25. listopada 1941. razriješen bez ikakvog vidljivog razloga svoje dužnosti. Novom povjereniku Ćirilu Rilovu rečeno je kod kotarske oblasti, da se Ivan Kozlovac nalazi u vojsci, međutim on se stalno nalazio kod svoje kuće u Jastrebarskom, te je više puta odlazio u Zagreb radi polaganja ispita. Uslijed svih gore izloženih prilika Kozlovac nije uopće nikada došao u mogućnost, da izdaje bilo kakve odredbe u pogledu rada spomenutih poduzeća, jer ta poduzeća uopće nisu radila. Od nikoga nije preuzeo dužnost, jer je on bio prvi, koji je postavljen za nadzornog povjerenika. Državnom ravnateljstvu za ponovu u smislu Zakonske odredbe od 16.

Ćiril Rilov, nadzorni povjerenik od tvrtki Ladislava Pollaka u Jastrebarskom, izvijestio je 13. veljače 1942. da mu nije bilo moguće sastaviti razmjernu poduzeća Ladislava Pollaka, jer se je isti nedavno vratio iz sanatorija u Zagrebu, gdje je bio podvrgnut teškoj očnoj operaciji, pa još nije bio sposoban za rad. Povjerenik je ponovo pregledao knjige poduzeća Ladislava Pollaka, te je ustanovio s danom 31. prosinca 1941. sljedeće:

Bankovno poduzeće

Gotovina	3.070,86 kn
Mjenice u portfelju	21.337,50 kn
Mjenice kod PAB preuzete, ali još neobračunate	44.513,96 kn
Ulošci	44.593,53 kn
Razna ostala pasiva	40.878,96 kn
Porez i namet	1.120. – kn
Rentovni porez	218,60 kn
Upravni trošak	2.249,50 kn
Valute (gubitak)	413,50 kn
Uglavničeni kamati uložaka	1.812,25 kn
Aktivni kamati (kamati mjenica)	193. – kn
Gubitak u godini 1941.	5.620,85 kn

U mjesecu lipnju 1941. povratila je Banka L. Pollak Državnoj banci ovlaštenje za rad s valutama i od toga dana prestala je raditi mjenjačnica, a 23. srpnja 1941. uselio se u prostorije banke i mjenjačnice mjesni Ustaški logor.⁹¹

Ćiril Rilov, nadzorni povjerenik izradio je 12. travnja 1942. izvješće o imovinskom stanju Banke Ladislav Pollak, Jastrebarsko, i to:⁹²

svibnja 1941. poslao je izvješće o aktivi i pasivi obih poduzeća s napomenom, da poduzeća ne rade. U tom izvješću on je popisao cjelokupnu imovinu Ladislava Pollaka tj. njegovu privatnu imovinu, kao i imovinu njegovih poduzeća. Prijepis toga izvješća nije ostavio kod sebe, te se kasnije nije točno sjećao pojedinih stavaka toga izvješća. Prema njegovom prisjećanju, u stanu Ladislava Pollaka pronašao je gotovog novca u iznosu do 30.000 kuna, ali mu je tom prilikom Ladislav Pollak izjavio, da je to njegov privatni novac, a ne novac poduzeća. Kozlovac se nije sjećao, koliko su iznosila potraživanja ulagača, kao i potraživanja bankovnog poduzeća od drugih stranaka. Jedino je bilo sigurno, da je cjelokupni posao bio jako malen. Iz svih gore spomenutih razloga Kozlovac nije Državnom ravnateljstvu za ponovu dostavljao svakog mjeseca izvješće, jer je očekivao potrebne upute, a osim toga ova poduzeća su potpuno mirovala, kao što su mirovala i tada. Kozlovac nije vodio nikakve knjige, niti je imao kod sebe bilo kakvih isprava, već je smatrao da je svojom izjavom dao točan opis stanja stvari. Na kraju je zamolio novoga nadzornog povjerenika, da na temelju pruženih podataka nastavi svoju dužnost. Vidi HR-HDA-1076. Dosje br. 3594/1. Pollak Ladislav, spis Državnog ravnateljstva za ponovu NDH ur.br. 6195/1942.

⁹¹ HR-HDA-1076, Dosje br. 3594/1. Pollak Ladislav, spis Državnog ravnateljstva za ponovu NDH ur.br. 6195/1942.

⁹² HR-HDA-1076. Dosje br. 3594/1. Pollak Ladislav.

AKTIVA:

1. Gotovina u blagajni.....	3.070,86 kn
2. Vrijednosni papiri.....	360.725,23 kn
3. na području NDH PAB preuzete	
zemljoradničke obveze.....	44.513,96 kn
Mjenice.....	<u>21.337,50 kn</u>
	65.851,46 kn
4. Namještaj.....	<u>164,74 kn</u>
Svota aktive: 429.812,29 kn	

PASIVA:

1. Glavnica.....	342.116,41 kn
2. Vjerovnici-ulošci na knjižice.....	44.729,67 kn
3. Ostale obveze.....	<u>48.587,06 kn</u>
Svota pasive: 435.433,14 kn	

Usporedba: AKTIVA: 429.812,29 kn

PASIVA: 435.433,14 kn

5.620,85 kn

Na kraju treba napomenuti da je Ladislav Pollak preživio rat. Čak je, nakon rata, Rješenjem Ministarstva financija FNRJ br. VII 25.947/46. od 8. siječnja 1947., kao član i predstavnik kreditne ustanove imenovan u likvidacijski odbor Jastrebarske dioničke štedionice.⁹³

4. Zaključak

U Jastrebarskom su u periodu 1894–1948. postojala tri novčarska zavoda, od kojih su u ovom radu obrađena dva, i to: Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko (1898–1948) i Bankarska radnja Pollak Ladislav, Jastrebarsko (1904–1941). Treći i najznačajniji privatni jaskanski novčarski zavod: Jastrebarska dionička štedionica (1894–1948), u ovom članku, zbog nedovoljno relevantnih podataka, nije obrađen. Za njega će ipak biti potrebno dugotrajnije istraživanje.

Pučka štedionica d. d. Jastrebarsko osnovana je 19. lipnja 1898., kada su donesena i njena pravila, da bi 14. srpnja 1948. objavom Okružnog suda za grad Zagreb u trgovačkom registru za društvene tvrtke upisano njeno brisanje nakon dovršene likvidacije.

Ladislav Pollak iz Jastrebarskog dobio je 3. kolovoza 1904. obrtnu iskaznicu za obavljanje bankovnog obrta, da bi godine 1941. prestao s radom, jer je u njegovim poslovnim prostorijama bio smješten Ustaški logor, a on sam bio je židov.

⁹³ NN NRH 32(1947).

No, ostaje činjenica da je Ladislav Pollak preživio rat. Čak je, nakon rata, Rješenjem Ministarstva financija FNRJ od 8. siječnja 1947., imenovan u likvidacijski odbor Jastrebarske dioničke štedionice.

Osnovni zaključak koji proizlazi iz analitičkog proučavanja sustava bankovno-novčarskih institucija unutar hrvatskog prostora od 1846. kada je osnovana Prva hrvatska štedionica, koja se smatra prvim modernim novčarskim zavodom na našem tlu, pa sve do likvidacije privatnih kreditnih poduzeća, godine 1949., jest njegova statičnost, dugovječnost, nepromjenjivost. Navedeni sustav definitivno je postavljen 17. prosinca 1862. austrijskim *Općim trgovačkim zakonikom*, odnosno 16. svibnja 1875. ugarskim *Trgovačkim zakonom*. Sustav koji je postavljen navedenim zakonima u suštini se nije mijenjao sve do kraja II. svjetskog rata, kada su socijalističke vlasti počele likvidaciju privatnog novčarstva. Navedeni zakoni nastavljaју važiti i u Kraljevini SHS/Jugoslaviji. U Nezavisnoj Državi Hrvatskoj također nastavljaју važiti navedeni zakoni kojima je pridodan i *Trgovački zakon za Bosnu i Hercegovinu* od 7. lipnja 1883., koji je istovjetan ugarskom *Trgovačkom zakonu* iz 1875. Navedeni zakon iz 1875 (odredbe o likvidaciji) vrijedio je u Hrvatskoj i na samom početku stvaranja jugoslavenskog socijalističkog bankarstva. Ovdje treba napomenuti da je temeljem čl. 18. *Ustava Federativne Narodne Republike Jugoslavije* od 31. siječnja 1946. i čl. 19. *Ustava Narodne Republike Hrvatske* od 18. siječnja 1947., bilo zajamčeno privatno vlasništvo i privatna poduzimljivost u privredi. Čak je i prvi zakon u socijalističkoj Jugoslaviji iz područja bankarstva (Zakon o uređenju i djelovanju kreditnog sistema od 26. listopada 1945), dopuštao privatni sektor (domaće i inozemne banke i osiguravajuća poduzeća i sl.) s time da se dozvolio rad samo onim ustanovama koje su mogle korisno poslužiti narodnoj privredi. No, jugoslavensko vodstvo, gradeći novo, socijalističko uređenje, odlučilo se ipak za državno vlasništvo i centralizaciju svih političkih, privrednih i društvenih funkcija. Obzirom na sveopću centralizaciju privrede i podržavljenje svih značajnih privrednih resursa, likvidacija privatnih novčarskih zavoda jednostavno se nije mogla izbjeći. Godina 1949. kada je donesena *Uredba o likvidaciji odnosa nastalih konfiskacijom imovine privatnih kreditnih poduzeća* od 1. ožujka 1949., može se smatrati i godinom konačnog prestanka s radom privatnih novčarskih zavoda, odnosno sustava baziranog na trgovačkim zakonima Austro-Ugarske Monarhije.

5. Izvori

XXV. izvještaj o stanju javne uprave u županiji zagrebačkoj za godinu 1910. Zagreb: Tisak Kr. zemaljske tiskare, 1911., str. 209–210.

Compass, Finanzielles Jahrbuch für Oesterreich-Ungarn, 1901., Vierunddreissigster Jahrgang, Gegründet von Gustav Leonhardt. Wien: K. u. K. Hof- und Universitäts Buchhändler, 1901., str. 592.

Compass, Finanzielles Jahrbuch 1931., Jugoslavien, LXIV, Gegründet von Gustav Leonhardt, Vierundsechzigster Jahrgang. Wien: Kompassverlag Zagreb, 1931., str. 149.

HR-HDA-152. Savska financijska direkcija u Zagrebu – Zagreb (1929–1939)

HR-HDA-215. Ministarstvo državne riznice Nezavisne Države Hrvatske (1941–1945)

HR-HDA-532. Hrvatska poljodjelska banka d. d. Zagreb (1901–1949)

HR-HDA-620. Narodna banka Jugoslavije. Centrala u Zagrebu – Zagreb (1947–1972)

HR-HDA-1076. Ured za podržavljeni imetak. Ministarstvo državne riznice. Odjel za novčarstvo, državnu imovinu i dugove – Zagreb (1941–1945)

Hrvatski kompas, financijski ljetopis za 1913./14. o poslovanju privrednih institucija: banaka, štedionica, zadruga, industrialnih, parobrodarskih i inih trgovačkih poduzeća u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Istri, Kranjskoj, Koruškoj, Štajerskoj, Bosni i Hercegovini, uz dodatak nekih novčanih zavoda u Ugarskoj, Srbiji i Crnoj Gori. Zagreb: vlastita naklada Adalbert Kunst i Donat M. Strozzi, 1913., str. 184.

Izvjешće o stanju javne uprave u županiji zagrebačkoj za god. 1900. Zagreb: Tiskara F. Bogović, 1901., str. 100–101.

Mihók-scher Ungarischer Compass, 1900./1901., XXVIII.-ter Jahrgang, Financienelles und Commercielles Jahrbuch, I. Theil: Banken und Sparcassen in Oesterreich-Ungarn. Budapest: Herausgegeben von dr. Alexander Nagy de Galantha, 1900., str. 818.

Narodne novine (Zagreb). 171(1898), 16(1900), 43(1902), 196(1904), 32(1905), 17(1918), 18(1918), 22(1919), 1(1924).

Narodne novine. Službeni list Banovine Hrvatske (Zagreb). 57(1941).

Narodne novine. Službeni list Države Hrvatske (Zagreb). 7(1941).

Narodne novine. Službeni list Federalne Hrvatske (Zagreb). 1(1946).

Narodne novine. Službeni list Kraljevske banske uprave Savske banovine (Zagreb). 290(1936).

Narodne novine. Službeni list Narodne Republike Hrvatske (Zagreb). 7(1947), 32(1947), 81(1947), 48(1948), 50(1948), 56(1948), 73(1948), 91(1949).

Narodne novine. Službeni list Nezavisne Države Hrvatske (Zagreb). 30(1941), 70(1941), 116(1941), 208(1941), 262(1942), 12(1943), 170(1943), 19(1944), 220(1944).

Sbornik zakonah i naredabah valjanih za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju. Godina 1875. Komad XXXIII. Br. 79. Zagreb: Tiskara »Narodnih novinah«, 1876., str. 899–1016.

Sbornik zakonah i naredabah valjanih za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju. Godina 1884. Komad X. Br. 31. Zagreb: Tiskara »Narodnih novinah«, 1884., str. 238–277.

Sbornik zakonah i naredabah valjanih za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju. Godina 1884. Komad XII. Br. 50. Zagreb: Tiskara »Narodnih novinah«, 1884., str. 415–417.

Sbornik zakonah i naredabah valjanih za Kraljevine Hrvatsku i Slavoniju. Godina 1892. Komad XXIV. Br. 94. Zagreb: Tiskarski zavod »Narodnih novinah«, 1892., str. 1131–1137.

Službene novine Kraljevine Jugoslavije (Beograd). 107(1931), 262(1931), 269(1933), 278(1933), 272(1934).

Službene novine Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca (Beograd). 238(1922), 94(1929).

Službeni list Demokratske Federativne Jugoslavije (Beograd). 20(1945), 44(1945), 87(1945).

Službeni list Federativne Narodne Republike Jugoslavije (Beograd). 93(1945), 10(1946), 51(1946), 57(1946), 78(1946), 102(1946), 53(1947), 96(1947), 3(1948), 19(1949).

Ungarischer Compass, 1916.–1917., XLIV. Jahrgang, Financielles und Commercielles Jahrbuch, I. Theil: Geld-und Creditinstitute. Budapest: Verlagseigentümer dr. Alexander Nagy de Galántha, 1916., str. 1576.

6. Literatura

Ekonomski leksikon. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža i Mamedia, 2011., str. 518–519.

Lajnert, S. Hrvatska katolička banka, d. d. Zagreb (1907–1949). *Tkalčić, godišnjak Društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije* (Zagreb). 16 (2012), str. 124–125.

Summary

THE STRUCTURE AND ACTIVITY OF THE PRIVATELY OWNED MONETARY INSTITUTES IN JASTREBARSKO UNTIL THEIR LIQUIDATION IN THE SOCIALIST YUGOSLAVIA (1898-1948)

This paper about privately owned monetary institutes in Jastrebarsko until their liquidation in socialist Yugoslavia deals with the structure and activity of two of these institutes, namely, Jastrebarsko Peoples' Savings Bank Ltd. (1848-1948) and Pollak Ladislav Jastrebarsko Banking Firm (1904-1941). Besides these two monetary institutes, there was a third one in Jastrebarsko, called Jastrebarsko Savings Bank Ltd. (1894-1948), but it was not part of the research for this article, due to insufficient information. The structure of the monetary system (banks, savings

banks, building societies and insurance companies) in Croatia and Slavonia was based on the *Trade Law* passed on May 16, 1875 and *Crafts Law* from May 18, 1884. On July 15, 1898 Royal Judicial Bench in its capacity as the commercial court sentenced that “Peoples’ Savings Bank Ltd. in Jastrebarsko” entered the commercial register. Because of the Regulation on protecting the farmers (dated November 22, 1933) that suspended i.e. postponed payments to November 15, 1934, the Peoples’ Savings Bank was unable to meet its obligations to depositors. On May 16, 1935, Ministry for Trade and Industry of the Kingdom of Yugoslavia granted to the Peoples Savings Bank Ltd. In Jastrebarsko the postponement of payments for 6 years, the interest rate on old savings deposits and current accounts of 2 % per year starting February 24, 1934, as well as financial relaxations. During the regular shareholders meeting for the business year of 1941 held on July 20, 1942, a unanimous decision was made to liquidate the Institute. This decision was reached due to the fact the Institute had not done business in years and by all accounts it was not probable that it will ever do so. Since there was a plan to abolish all privately owned monetary institutes in the socialist Yugoslavia, the District Court for the city of Zagreb sentenced on June 18, 1947 that the Jastrebarsko Peoples’ Savings Bank Ltd. In liquidation was liquidated in the commercial register for social companies. The same court sentenced on July 14, 1948 that the Bank was deleted from the register after the successful liquidation. On August 3, 1904 the Royal district in its crafts capacity of the first level gave Ladislav Pollak from Jastrebarsko a crafts identity card to perform banking craft and on August 12 the Royal Judicial Bench in Zagreb registered the company as Ladislav Pollak Banking Firm in Jaska. In accordance with the *Crafts Law* in 1942 the causes existed for the Firm’s extinction, because a year passed without it being able to operate, due to the fact an Ustaše camp moved into its rooms. The documents also mention the fact the Firm did not operate since the beginning of the war given that its owner was Jewish.

Keywords: Peoples’ Savings Bank Ltd. in Jastrebarsko, Pollak Ladislav Jastrebarsko Banking Firm, Jastrebarsko, structure, meeting, directorate, supervisory committee, balance of accounts, farmers’ debts, Privileged Agrarian Bank, liquidation

Translated by Marijan Bosnar